

Факультет управління, адміністрування та туризму

Кафедра менеджменту та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 073 Менеджмент

шифр і назва

шифр і назва

Освітня програма Менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри _____

“_____” _____ 202_____р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Зацепіна Костянтина Олександровича

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема Удосконалення системи управління фінансами підприємства (на прикладі ТОВ «ЕКО-СФЕРА», м. Калинівка, Вінницька обл.)

керівник роботи Савченко О.В., к.е.н., доцент кафедри МА

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету від 01.03 2023р. № 5 дод. _____

2. Строк подання студентом роботи на кафедру _____

3. Вихідні дані до роботи статті, монографії, навчальні посібники з заданої теми, статистична інформація підприємства, бухгалтерська звітність, інформація мережі Інтернет тощо

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1. Теоретико-методичні засади управління фінансами підприємства. 2. Характеристика діяльності та аналіз фінансового стану ТОВ “Еко-Сфера”. 3. Шляхи удосконалення управління фінансами ТОВ “Еко-Сфера”.

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень): 1. Фінансові відносини та грошові потоки на підприємстві 2. Направленість управління фінансовими ресурсами підприємства 3. Послідовність процесу прийняття фінансових рішень в сфері управління фінансовими ресурсами. 4. Основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ “ЕКО-СФЕРА” протягом 2020-2022 років. 5. Аналіз за даними Звіту “Про сукупний дохід” ТОВ “Еко-Сфера”. 6. Показники рентабельності ТОВ “Еко-Сфера” у 2020-2022 роках. 7. Коефіцієнти платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера”. 8. Коефіцієнти ділової активності ТОВ “Еко-Сфера”. Напрями забезпечення платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера”. 9. Рух обігових коштів на підприємстві ТОВ “Еко-Сфера”. 10. Напрями забезпечення ефективності використання оборотних коштів ТОВ “Еко-Сфера”. 11. Обсяги та кількість договорів факторингу (I та II квартали 2018-2021 роки). 12. Напрями удосконалення управління фінансами підприємства ТОВ “Еко-Сфера”

6. Консультанти розділів дипломної роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1. Теоретико-методичний	Савченко О.В., доцент кафедри МА		
2. Дослідницько-аналітичний	Савченко О.В., доцент кафедри МА		
3. Проектно-рекомендаційний	Савченко О.В., доцент кафедри МА		
4. Нормоконтроль	Грабовська І.В., ст..вickl. каф. МА		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пор. №	Назва етапів (розділів) дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми дипломної роботи		
2.	Одержання індивідуального завдання		
3.	Складання календарного плану графіка написання дипломної роботи		
4.	Аналіз літератури, участь у виконанні науково-дослідних робіт, інші заходи		
5.	Уточнення теми дипломної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи		
6.	Підготовка першого розділу		
7.	Підготовка другого розділу		
8.	Підготовка третього розділу		
9.	Підготовка висновків		
10.	Здача науковому керівнику		

Студент

Підпис

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник роботи

Підпис

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Зацепін К.О. Удосконалення системи управління фінансами підприємства (на прикладі ТОВ «Еко-Сфера», м. Калинівка, Вінницька обл.)

Керівник роботи – к.е.н., доцент кафедри менеджменту та адміністрування Савченко О.В. Дипломна робота бакалавра: 65 с., 18 рисунків, 18 таблиць, 65 джерела посилання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ, ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ПОЛІТИКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

В роботі розглянуто теоретико-методичні основи управління фінансами підприємства. Охарактеризовано сутність фінансів підприємств, фінансових ресурсів, розкрито їх склад та джерела формування. Досліджено процес управління фінансовими ресурсами та показники оцінки фінансового стану підприємств.

З метою дослідження системи управління фінансами ТОВ “Еко-Сфера”, було здійснено аналіз фінансового стану підприємства: проведено горизонтальний та вертикальний аналіз балансу, розраховані показники рентабельності, платоспроможності, ділової активності. За результатами визначених тенденцій було сформовано ряд оптимізаційних заходів, що були описані та обґрунтовані в третьому розділі дипломної роботи бакалавра. Зокрема,

- здійснити перегляд механізму забезпечення платоспроможності підприємства з посиленням уваги на методи управління, нормативне забезпечення аналізу, що в цілому дозволить підвищити рівень фінансової стабільності ТОВ “Еко-Сфера”;

- звернення до послуг фактора (з попереднім розрахунком витрат та вигоди), обґрунтування надання знижок при реалізації продукції. На наш погляд, це призведе до підвищення ефективності управління обіговими активами ТОВ “Еко-Сфера” (прискорення обороту коштів, збільшення обсягів реалізації).

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Фінанси підприємств та їх сутність. Фінансові ресурси	8
1.2 Прийняття рішень в сфері управління фінансовими ресурсами підприємств	14
1.3 Аналіз ефективності фінансових рішень. Оцінка фінансового стану підприємства	19
2 ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ “ЕКО-СФЕРА”	23
2.1 Загальна характеристика та аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ “Еко-Сфера”	23
2.2 Оцінка ефективності системи менеджменту ТОВ “Еко-Сфера”	28
2.3 Аналіз фінансового стану ТОВ “Еко-Сфера” та системи управління фінансами ТОВ “Еко-Сфера”	32
3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ЕКО-СФЕРА»	43
3.1 Удосконалення механізму управління політикою платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера”	43
3.2 Управління дебіторською заборгованістю ТОВ “Еко-Сфера”: факторинг та знижки на продукцію	48
ВИСНОВКИ	55
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	58
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Зберегти стійкі ринкові позиції, або навіть вижити в сучасних умовах складно будь-якому суб'єкту господарювання України. Загальні економічні проблеми, складність забезпечення попередніх обсягів збуту продукції, зменшення купівельної спроможності населення, вимагають від підприємств швидкої, негайної управлінської реакції.

За таких обставин, першою проблемою, що виникає серед найбільш очевидних та болючих, є нестача фінансових ресурсів, їх значне скорочення. Як відомо, оптимізація фінансового управління, завданням якого є оцінка фінансових ресурсів, дослідження та виявлення найбільш доступних способів оптимізації капіталу, пошук методів ефективного витрачання та вкладень ресурсів (даний список не є вичерпним), входить до переліку завдань фінансового менеджменту. Система управління фінансовими ресурсами підприємств є достатньо складною та передбачає узгоджені елементи, починаючи з формування стратегічних цілей керування фінансами, формування планових показників, закінчуючи оцінкою фактичного фінансового стану, платоспроможності підприємства, його ліквідності та ділової активності.

Питання управління фінансами підприємств широко висвітлені в різноманітних джерелах вітчизняного та зарубіжного авторства. Серед науковців, що розглядали питання фінансів підприємств та управління ними, можемо назвати Поддєрьогіна А. із співавторами, Партина Г.Л. та Загороднього А.Г, Лігоненка Л.О та інших.

Об'єктом даного дослідження є система фінансового управління ТОВ "Еко-Сфера".

Предметом роботи є теоретичні та практичні аспекти забезпечення ефективного управління фінансами підприємства.

З огляду на актуальність тематики, дипломна робота бакалавра має на меті розробку оптимізаційних процедур щодо системи управління фінансами підприємства ТОВ “Еко-Сфера”.

Для досягнення визначеної нами мети, необхідною є постановка наступних завдань:

- дослідження поняття фінансів підприємств та фінансових ресурсів;
- окреслення теоретичних основ управління прийняттям рішень в фінансовій сфері;
- аналіз методів оцінки ефективності управління фінансовими аспектами діяльності підприємств;
- характеристика діяльності ТОВ “Еко-Сфера”, в тому числі його фінансового управління з його позитивними та негативними рисами;
- розробка переліку рекомендацій стосовно оптимізації системи управління фінансами ТОВ “Еко-Сфера”, що ґрунтуються на результатах аналізу його діяльності.

В роботі були використані такі методи дослідження, як систематизація, порівняння, критичний аналіз, узагальнення, формалізація.

В процесі написання дипломної роботи було використано ряд інформаційних джерел, серед яких підручники, навчальні посібники вітчизняних та закордонних авторів, наукові статті, аналітичні статті, електронні сторінки офіційних видань, фінансова звітність ТОВ “Еко-Сфера”, установчі документи підприємства, звіти з управління, тощо.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Фінанси підприємств та їх сутність. Фінансові ресурси

По своїй суті, фінанси підприємств являють собою комплекс грошових (або економічних) відносин, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням грошових доходів підприємства та його фінансових ресурсів найбільш оптимальним способом [58].

При визначенні сутності фінансів підприємств необхідно звернути увагу на відносини, що супроводжують процес здійснення виробничо-фінансової діяльності.

До поняття фінансів підприємств входять відносини з приводу: формування статутного фонду підприємства; розподілу грошових доходів; відносин з іншими суб'єктами господарювання та які призводять до реалізації продукції, придбанням (продажем) матеріальних цінностей, тощо; внутрішньогосподарського розподілу доходів та фондів, та ін.

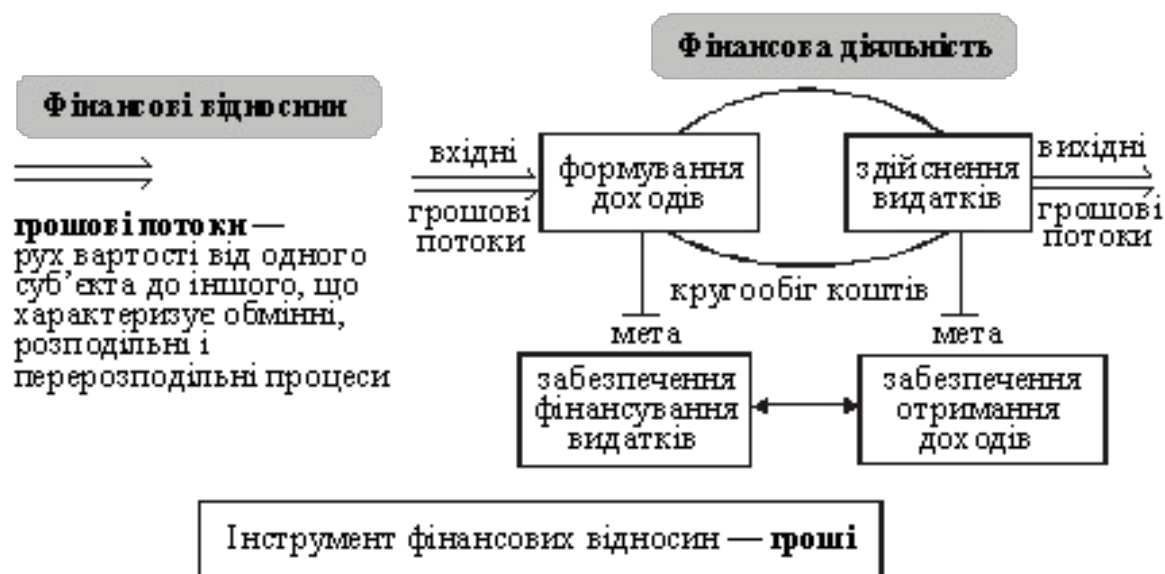


Рисунок 1.1 - Фінансові відносини та фінансова діяльність підприємств [36]

Грошовий обіг вважають матеріальною основою фінансів підприємств.

Менеджери підприємства створюють ефективну систему грошових фондів і використовують її для фінансування господарських операцій, ставлячи за мету отримання прибутку [57].

Будучи грошовим виміром фінансових відносин, фінансові ресурси на останній стадії свого кругообігу формують фонд ресурсів, призначених для розподілу та перерозподілу (рисунок 1.2). Кошти цього фонду використовуються для фінансування інтересів учасників відтворювального процесу. Далі кругообіг фінансових ресурсів відновлюється [33].

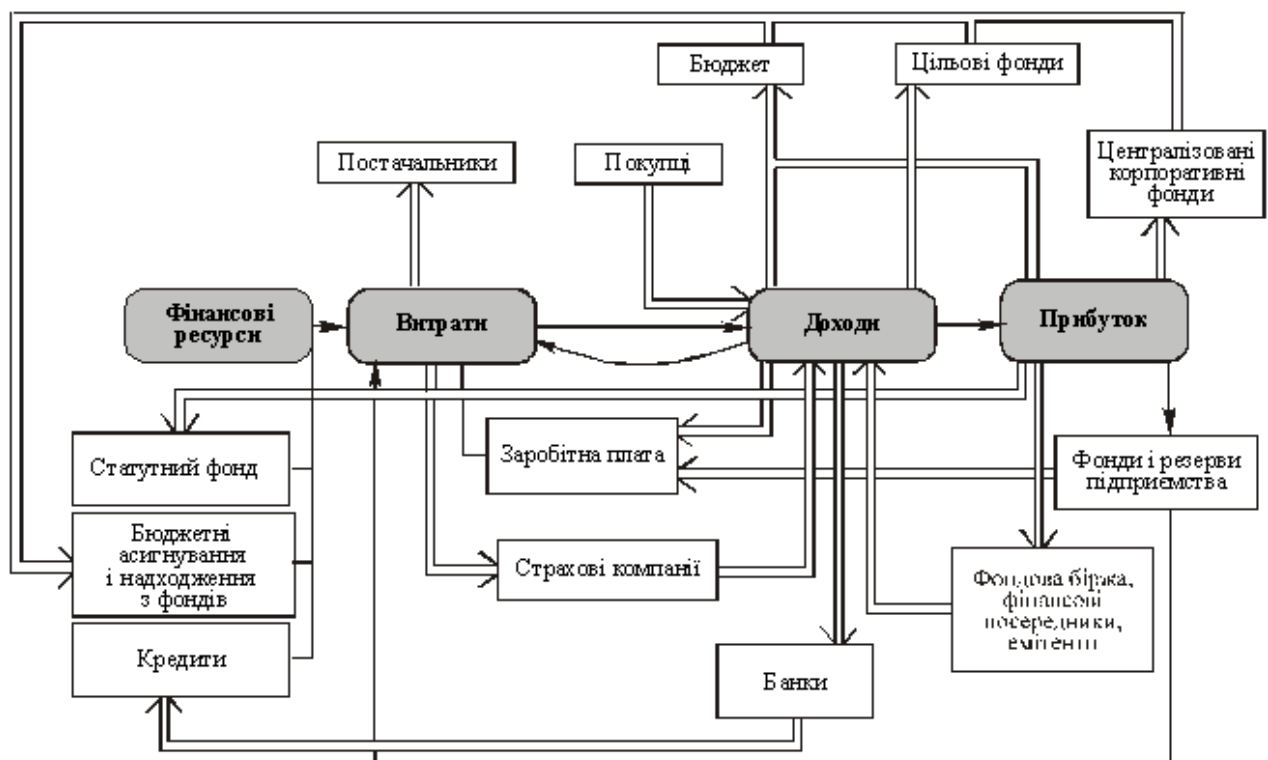


Рисунок 1.2 - Фінансові відносини та грошові потоки на підприємстві[36]

Основним призначенням фінансів підприємств, в свою чергу, є безперерйне, в повному обсязі, забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, їх вкладання в основні та оборотні фонди, економія витрат, зменшення величини собівартості, нарощення ефективності виробництва в цілому[55, С.11].

Таким чином, базовими фінансовими категоріями (повертаючись до рисунку 1.2), є доходи, видатки, а також фінансові ресурси.

Реалізація функцій фінансів підприємств здійснюється через фінансові ресурси. Фінансові ресурси, таким чином, свідчать про наявні можливості розвитку підприємств[57, С.14].

Поняття фінансових ресурсів часто розглядаються в працях вітчизняних та зарубіжних економістів. Розглянемо деякі тлумачення сутності даної категорії (таблиця 1.1)

Таблиця 1.1 — Тлумачення поняття фінансових ресурсів

Автор	Погляд на сутність “фінансових ресурсів”
1	2
Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л. [41, с.10].	це грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства. Автори вважають, що фінансові ресурси включають усі грошові фонди підприємства, так і частину грошових коштів у не фондovій формі, які використовуються в операційній діяльності
Василик О.Д. [7, с.112].	це грошові нагромадження, що створюються в процесі розподілу й перерозподілу ВВП та концентруються у певних фондах для неперервного процесу розширеного відтворення, задоволення суспільних потреб
Партин Г.Л., Загородній А.Г [37, с.58]	це сукупність централізованих (та децентралізованих) коштів суб’єктів господарювання, які виступають джерелом їх виробничого та соціального розвитку
Рибалко Н.О. [44, с.29]	це сума активів, отриманих із зовнішніх та внутрішніх джерел, якими, на правах власності чи тимчасового володіння, розпоряджається підприємство та які використовують на цілі покриття фінансових зобов’язань та безперервного функціонування
Лігоненко Л.О., Гуляєва Н.М., Гринюк Н. А та ін. [28]	розглядають фінансові ресурси як капітал, що може бути поділений за об’єктом інвестування (основний та оборотний); за метою використання (виробничий, фінансовий капітал, боргові фондові інструменти, спекулятивний); за належністю підприємству (власний капітал, позиковий капітал)
Брігхем Е. [64]	ділить фінансові ресурси на довгострокові (3-15 років), випуск облігацій та інших цінних паперів підприємств; та короткострокові фінансові ресурси — поточне кредитування та інші фінансові ресурси підприємств

В економічній літературі можна зустріти різні погляди на поняття фінансів.

На наш погляд, найбільш точно висвітлює природу фінансових ресурсів тлумачення автора Партина Г. (зі співавторами), який вказує на можливості їх акумулювання з одного боку, та на цілі їх використання.

В наукових джерелах можна побачити також різноманітні визначення меж функціонування фінансових ресурсів. Так, використовують поняття коштів, ресурсів, тощо. Поняття “кошти” вважаємо дещо ширшим за “фінансові ресурси”. Відмінною рисою фінансових ресурсів є те, що вони виражають не перетворення форм вартості, а результат процесу відтворення [57, с.14].

Фінансові ресурси підприємств можуть бути класифіковані у різний спосіб (як показано на рисунку 1.3)



Рисунок 1.3 - Класифікаційні ознаки та види фінансових ресурсів підприємств [36]

Фінансові ресурси можна підрозділити на дві групи: повноцінні; резервні.

Повноцінними вважають такі фінансові ресурси, що як найкраще відповідають вимогам до засобів оплати (бути ліквідними). Їх ділять на постійні (кошти на рахунках та в касі, нерозподілений прибуток, кошти на депозитних рахунках) та тимчасові (кредитні, наприклад, кредиторська заборгованість

підприємства, фонд оплати праці до його виплати працівникам, тощо)[Рибалко].

Резервні фінансові ресурси порівняно менш ліквідні, та, відповідно, потребують часу для перетворення в готівку. Прикладами таких ресурсів є готова продукція, дебіторська заборгованість підприємства, одержані векселі, тощо. [44].

Інші ознаки класифікації фінансових ресурсів наведені в додатку А на рисунку А.1.

Фінансовим ресурсам підприємств притаманні такі властивості, як:

- стадія їх утворення;
- вони відображають відношення до власності;
- мають власні джерела формування і цільовий характер використання;
- залежність структури фінансових ресурсів від обраних на підприємстві джерел їх формування та запланованих напрямів їх використання[25]

Серед джерел фінансових ресурсів частіше всього виділяють власні, позикові, залучені кошти, бюджетне фінансування та іноземний капітал (рисунк 1.4)

На нашу думку, ефективність формування та використання фінансових ресурсів підприємства обумовлена процесом управління, який передбачає вирішення наступних завдань:

1) пошук необхідні коштів для майбутніх завдань розвитку. Реалізація цього завдання здійснюється шляхом визначення загальної потреби підприємства у фінансових ресурсах для виконання майбутніх завдань.

2) Визначити оптимальну конфігурацію структури фінансових ресурсів підприємства для забезпечення найменшої вартості капіталу. Цей тип оптимізації поєднується з визначенням максимізації кількості власних ресурсів, необхідність мобілізації грошей на фінансових ринках.

4) Забезпечити найбільш ефективне використання коштів при їх використанні в кожному виді господарської діяльності.

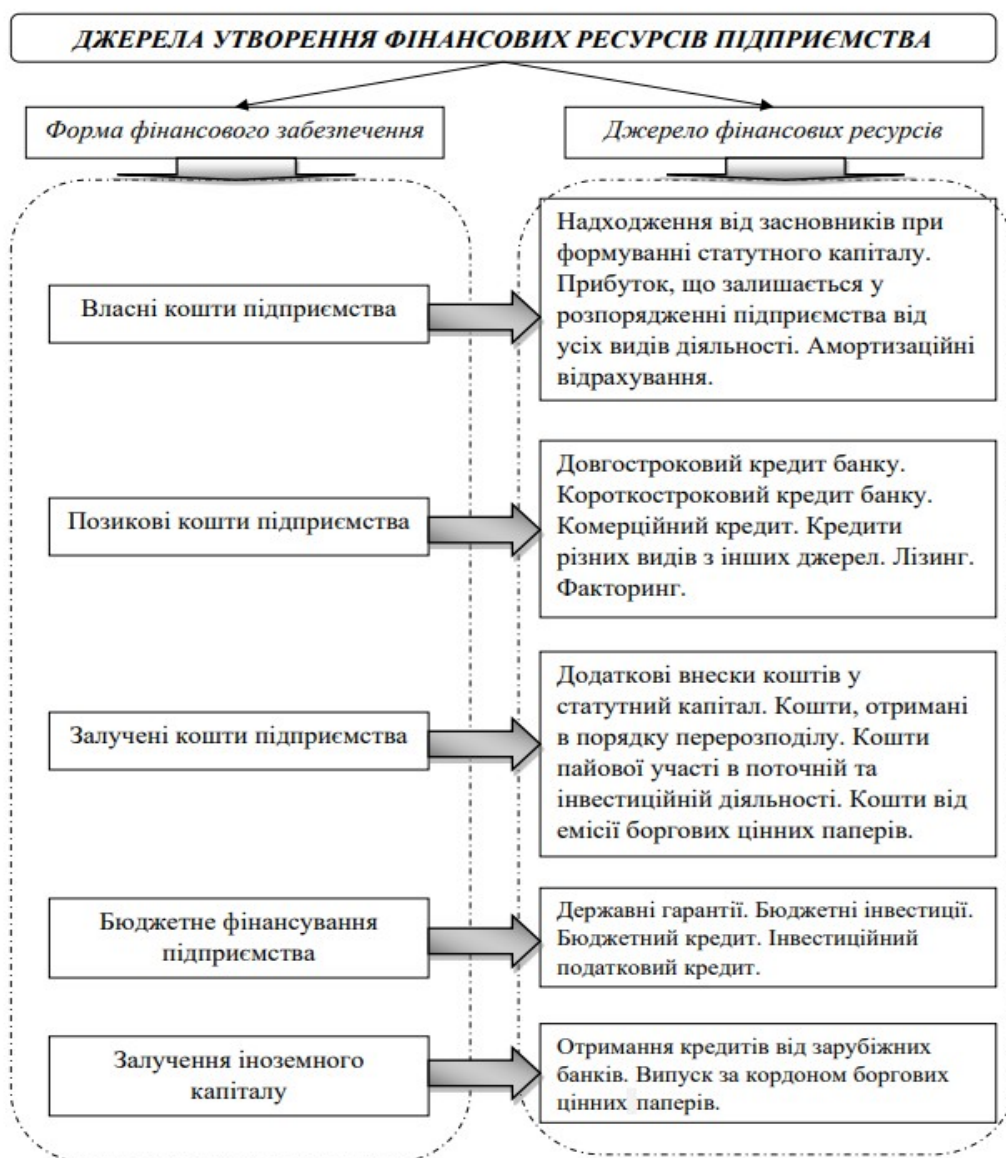


Рисунок 1.4 - Джерела фінансових ресурсів підприємств та їх деталізація[33]

На рисунку 1.5 відобразити мету управління фінансовими ресурсами із зазначенням показників.

Бурхливі зміни в економіці країні, значний вплив тенденцій світових ринків, вимагають від керівників все частіше переглядати функції управління фінансами.

Несистемний підхід до управління фінансовою діяльністю, відсутність чіткого механізму фінансового управління можуть призвести до погіршення показників функціонування підприємства, розпорозити наявні фінансові ресурси,

що знаходяться в його розпорядженні [62, с.29].

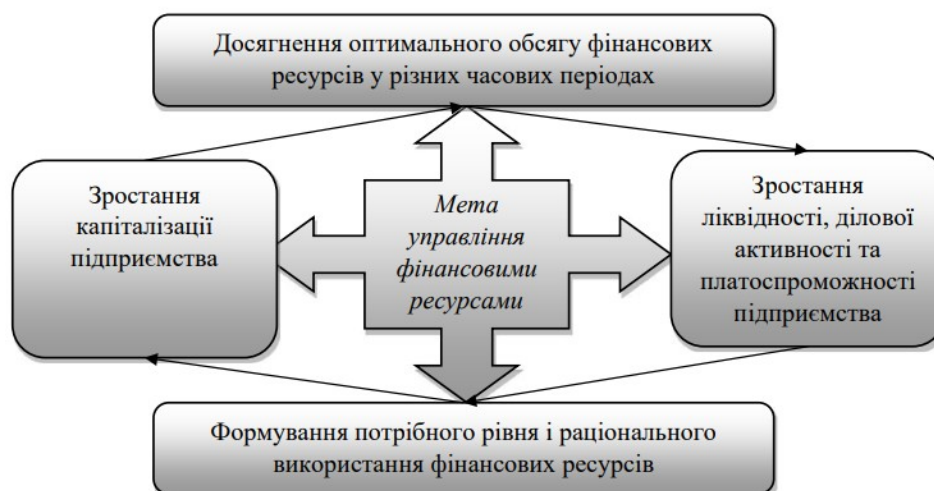


Рисунок 1.5 — Направленість управління фінансовими ресурсами підприємства [33]

Саме фінансовий менеджмент є “ключем”, що забезпечить виживання в умовах жорсткої конкуренції на ринку, підвищити прибутковість в складних економічних умовах. Розглянемо деякі особливості управління фінансовими ресурсами підприємств.

1.2 Прийняття рішень в сфері управління фінансовими ресурсами підприємств

На нашу думку, фінансовий менеджмент являє собою комплексну систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, що направлені на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства (тобто, функції фінансового менеджменту) і організацію його грошових потоків задля успішного досягнення оперативно-тактичних та стратегічних цілей підприємства.

Тобто фінансовий менеджмент — це і є управління фінансовими ресурсами підприємства. Його необхідно сприймати як цілісну систему, оскільки такі рішення впливають на усі без виключення сфери діяльності підприємства. [62, с.31].

Завдяки тому, що фінансові ресурси є надзвичайно мобільними, вони можуть виступати фактором ефективності діяльності підприємства, особливо за умов мінливого зовнішнього середовища. В такому випадку, ефективне фінансове управління дозволить не тільки витримати зовнішні виклики, але й досягнути успіху [27].

Управління фінансовими ресурсами підприємств можна розуміти як:

- один із найбільш важливих факторів, що визначає ефективність всієї господарської діяльності;
- діяльність з приводу оптимізації фінансового механізму підприємства, узгодження всіх операцій, їх впорядкування та збалансованість;
- комплекс управлінських дій з боку управлінського персоналу, що направлений на формування та розподіл ресурсів підприємства [27].

Можна подивитись на управління фінансовими ресурсами в більш спрощеному вигляді — через призму принципів, методів реалізації та запровадження управлінських рішень, направлених на відомі нам аспекти керування фінансовими ресурсами компанії.

Погляд на схему процесу управління фінансовими ресурсами наведемо на рисунку 1.6.

Як видно з інформації рисунку, раціональне керування фінансовими ресурсами передбачає визначення проблеми (постановку задачі) з управління фінансовими ресурсами, визначення та обґрунтування критеріїв ефективності, інтегрування інформації, необхідної для прийняття рішення, прийняття самого управлінського рішення, його реалізація, оцінка результатів керівником фінансового сектору підприємства [27].

Структурні елементи управління фінансовими ресурсами підприємств

відображені на рисунку 1.7.

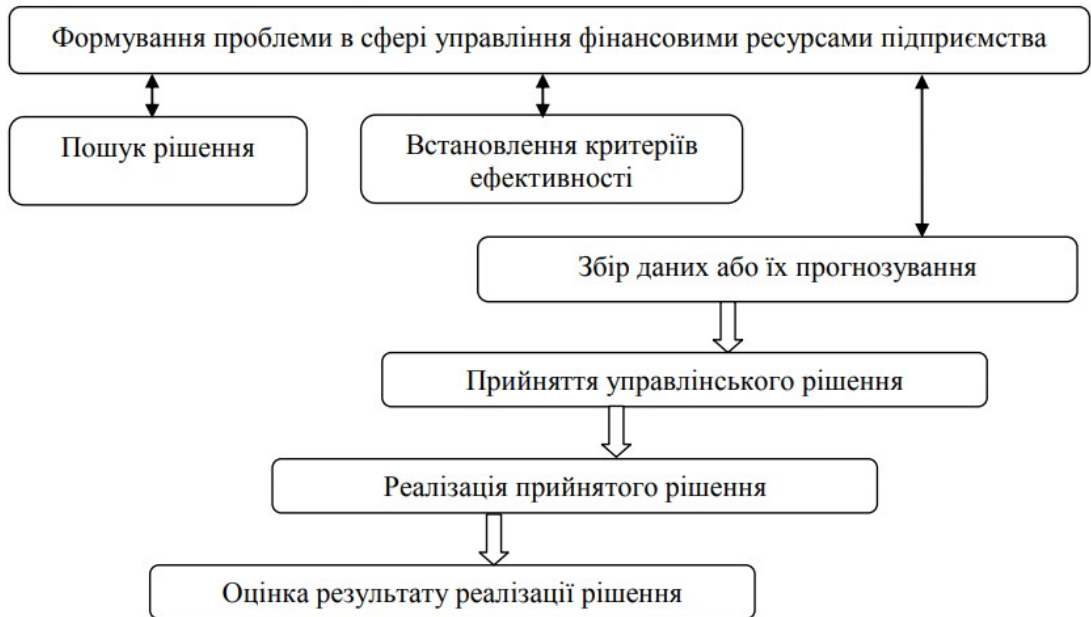


Рисунок 1.6 — Послідовність процесу прийняття фінансових рішень в сфері управління фінансами підприємств[27]

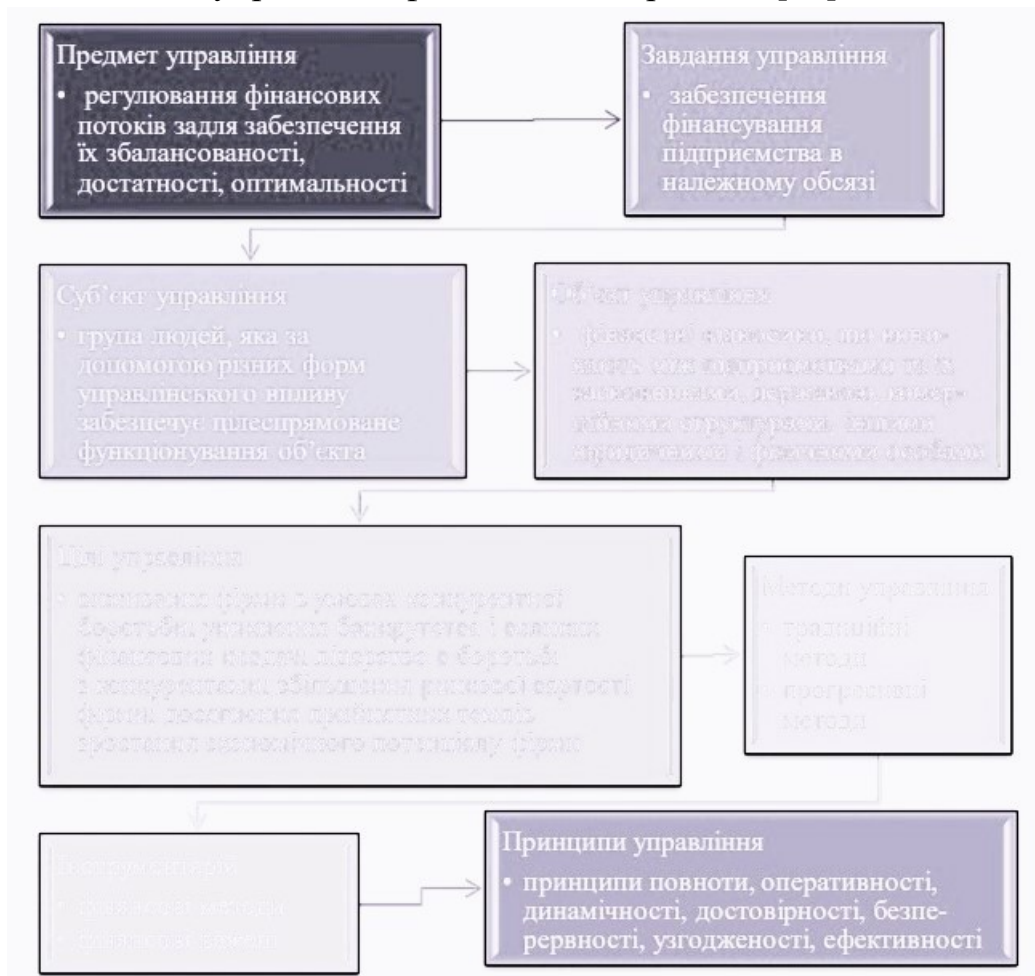


Рисунок 1.7— Складові механізми управління фінансовими ресурсами [6, с.29]
Фінансова робота (яка передбачає управління фінансовими ресурсами

підприємств), складається з таких етапів:

- фінансового планування і прогнозування;
- оперативної (поточної) фінансової роботи;
- аналізу та контролю фінансової діяльності підприємства [55, с.22].

Зазвичай, фінансова робота забезпечується фінансовим відділом, що є самостійним структурним підрозділом. Фінансовий відділ підприємства може включати підсекції з виконання операцій по плануванню, виконанню оперативно-касових функцій, відокремлення функцій розрахункового характеру.

Однією із найважливіших сфер є фінансове планування та прогнозування. Так компанії визначають розмір фінансових потреб та оцінюють стан фінансового “здоров’я” підприємства. Необхідно пам’ятати, що в процесі фінансового забезпечення діяльності підприємства виникає так званий часовий лаг — від визначенні потреби у ресурсах до забезпечення та перерозподілу цих коштів (рисунок 1.8)

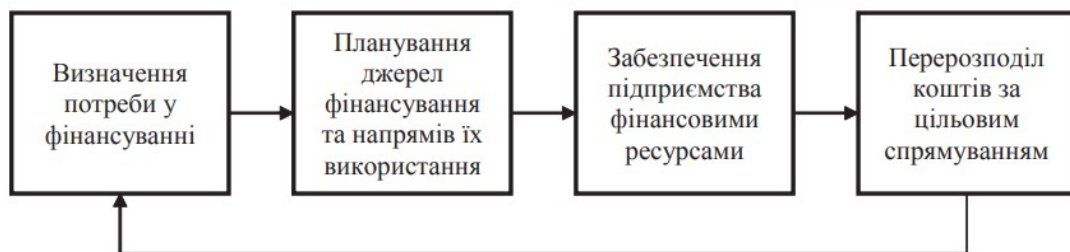


Рисунок 1.8 - Часовий лаг у процесі фінансового забезпечення підприємства [17, с.105]

В межах фінансового планування, на підприємствах повинно забезпечуватись складання фінансових планів, проводитись фінансово-економічні розрахунки щодо витрат та можливих джерел їх покриття.

Саме планування дозволяє зрозуміти управлінцям, скільки фінансових ресурсів потребує підприємство, як залучити фінансові ресурси та отримати найвищу прибутковість діяльності.

Фінансове планування на підприємствах починається з визначення планових величин виручки від реалізації продукції, розподілу отриманих доходів та визначення потреби підприємства в оборотних коштах, капітальних вкладаннях, тощо. В класичному розумінні фінансовими планами вважають касовий план, звіт про прибутки та збитки, плановий баланс підприємства.

Результати розрахунку показників по витратах ресурсів підприємства доводяться до відповідних підрозділів.

Оперативна фінансова робота, в свою чергу, присвячена аспектам безупинного процесу виробництва та реалізації продукції та послуг, своєчасного покриття зобов'язань перед контрагентами. Така робота вимагає документального оформлення операцій та дотримання строків оплати, контролю процесів.

Як відомо, фінансова робота на підприємстві не зупиняється після процесу планування показників. Надзвичайно важливим аспектом є здійснення контролю, а саме, контролю за дотриманням надходжень коштів (повнота та строковість), їх ефективного цільового використання, пошуку шляхів використання резервів підприємства, тощо.

Функція контролю дозволяє визначити ступінь виконання поставлених завдань, ефективність використання оборотних коштів фірми, основних засобів, визначити стан платоспроможності, рівень ліквідності активів, тощо.

Нормативне регулювання фінансової роботи здійснюється Законом України “Про підприємства в Україні”, стандартами (положеннями) бухгалтерського обліку, статутними документами, внутрішніми нормативними інструкціями, системами обліку, що використовуються в його діяльності.

1.3 Аналіз ефективності фінансових рішень. Оцінка фінансового стану підприємства

Останній етап управління фінансовими ресурсами передбачає здійснення оцінки ефективності прийнятих рішень, як зазначалось нами раніше. Критеріями такої оцінки слугують наступні:

— управління оборотними активами, основними засобами підприємства, управління капіталом (шляхом розрахунку коефіцієнтів оборотності, завантаження, капіталомісткості, капітало віддачі, рентабельність капіталу, рентабельності активів, тощо);

— керування фінансовими ризиками (їх диверсифікація, страхування, хеджування за потреби);

— залучення інвестицій (ранжування фінансових джерел підприємства за рівнем пріоритетності, задля зниження ризику втрати платоспроможності);

— динаміка фінансового стану (знаходження кількісних та якісних показників платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, аналіз прибутку (різних його видів) та рентабельності.

В системі перерахованих критеріїв, значну увагу приділяють саме аналізу фінансового стану підприємства, оскільки він дозволяє оцінити результати функціонування підприємства та висвітлює досягнення фірми, а з іншого боку - дозволяє побачити передумови успішного розвитку підприємства.

Аналіз фінансового стану підприємства з його методикою широко розглядається в працях науковців. Цим питанням також були присвячені нормативні акти відомств та міністерств, Національного Банку України, тощо[40].

Першооснова таких методик була закладена ще в 1998 році під керівництвом Агентства з питань запобігання банкрутству, Державною податковою адміністрацією України.

Пізніше, в 2000 - 2003 роках, були доопрацьовані та запропоновані для

використання оновлені Методичні рекомендації з аналізу фінансово-господарського стану підприємств. В 2001 році було розроблене положення “Про порядок та здійснення аналізу фінансового стану” для підприємств, що підлягають процедурі приватизації, а розробниками стали Міністерство Фінансів України та Фонд державного майна[40].

Значний вплив здійснило положення “Про кредитування підприємств”, розроблене НБУ в 1995 році та призначенням якого був аналіз комерційними банками фінансового стану підприємств. Дане положення згодом втратило свою чинність. В 2003 році НБУ було удосконалено зазначені методичні рекомендації, які вийшли у вигляді Положень “Про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих витрат по кредитних операціях банків”[40].

Діючими на сьогодні є “Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств” від 28.07.2006, розробник — Укоопспілка, що мають рекомендаційний характер [1].

Кожен комерційний банк (із урахуванням рекомендацій НБУ), наділений правом розробляти своє “Положення про кредитування” із представленням своїх методичних підходів до оцінки фінансового стану та встановлення на його основі можливостей надання йому кредиту, оцінки кредитоспроможності підприємства, тощо.

Показники оцінки фінансового стану також широко застосовуються в аналізі фінансового стану підприємства. Загальновідома методика розрахунку показників аналізу фінансового стану за групами (платоспроможності, ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості) наведена у додатку Б.

Зазначимо, що з плином часу, в процесі аналізу показників діяльності, існували різні цільові коефіцієнти (рисунок 1.9).

В моделі Дюпона показники вперше розглядаються разом, модель має трикутну структуру.

Факторний аналіз з її допомогою формули Дюпона дуже простий.

20-ті роки XX ст.	...	70-ті роки XX ст.	80-ті роки XX ст.	90-ті роки XX ст.	...
Модель Дюпона ROI		Прибуток на акцію Вартість власного капіталу	Ринкова вартість Балансова вартість ROE RONA Грошові потоки (CF)	EVA MVA SVA CFROI CVA	
Показники можуть відображати інтереси не тільки акціонерів, але і менеджерів				Максимізація акціонерного капіталу	

Рисунок 1.9 - Еволюція фінансових показників компанії [62, с.32]

У верхній частині трикутника розташований коефіцієнт, що вказує на рентабельність загального капіталу, це основний показник, тобто прибутковість вкладених у нього коштів. Нижче наведені показники виду фактора, а саме розмір прибутку (рентабельність продажів) і оборотність активу. Формула Дюпона означає, що рентабельність інвестицій буде дорівнювати добутку прибутку від продажів на оборотні активи.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE) - це показник, який розраховується діленням чистого прибутку, на власний капітал. Власний капітал розраховується - загальна сума активів підприємства за мінусом боргу. Даний коефіцієнт можна розглядати як для оцінки прибутку до чистих активів, він показує ефективність використання активів з позиції забезпечення прибутку.

Показник рентабельності сукупних активів (Return on net assets - RONA) відображає ступінь управління капіталом підприємства, здатність збільшувати обсяг капіталу через віддачу від грошових засобів, інвестованих в діяльність.

Показник EVA (економічна додана вартість) - це показник економічної прибутковості підприємства, що визначається як різниця між скоригованою величиною чистого прибутку фірми та сумою використаного для її отримання інвестованого капіталу підприємства.

Наступний показник, ринкова додана вартість (market value added - або MVA) висвітлює додатково утворену ринкову вартість компанії (тобто, вартість власного капіталу підприємства).

Наступний показник, акціонерна додана вартість (SVA), виник в результаті модернізації показника EVA та передбачає, що для розвитку підприємства необхідні інвестиції, які призведуть до подальшого нарощення вартості компанії. Тоді додана акціонерна вартість підприємства може бути розрахована як різниця між зростанням вартості капіталу та сумою інвестицій, які спричинили це зростання.

Показник CFROI розшифровується як рентабельність (віддача) грошового потоку на інвестиції та означає внутрішню норму рентабельності (IRR), дозволяє визначити, чи ефективно “працює” інвестиція.

2 ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ “ЕКО-СФЕРА”

2.1 Загальна характеристика та аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ “Еко-Сфера”

Товариство з обмеженою відповідальністю (далі — ТОВ) “Еко-Сфера” було засноване у 2003 році та знаходиться в м. Калинівка Вінницької області. На сьогодні, компанія, на ряду із переліком інших, входить до складу ЕКОСФЕРА group.

Базовим видом діяльності підприємства є виробництво соків та нектарів фруктових, соків та нектарів овочевих, виготовлення та доставка питних та мінеральних вод (код КВЕД 10.32 — виробництво фруктових та овочевих соків; 11.07 - виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки та інші). До складу асортименту продуктів товариства відносять близько 50 різновидів продукції, а сировина, що використовується підприємством, вирощується переважно на території України.

Форма функціонування — товариство з обмеженою відповідальністю, для якого характерною є наявність трьох засновників з участю в статутному капіталі в частках 70, 25 та 5 %. Очолює ТОВ “Еко-Сфера” директор та підписант - Єгорова Ніна Василівна. Органом управління ТОВ “Еко-Сфера” є загальні збори. Організаційна структура підприємства є достатньо складною, що зв’язане із специфікою виробництва, та наведена на рисунку В.1 додатку В.

Перевагами компанії ТОВ “Еко-Сфера”, що вигідно виділяють її серед інших аналогічних підприємств галузі, є: достатньо широкий асортимент пропонованої продукції (більше 50 найменувань у пакуванні від 0,2 до 6 літрів — в залежності від призначення та виду продукції), позитивні рекомендації споживачів та існування на ринку понад 20 років, застосування кращих зразків

європейського обладнання, суворий контроль всіх виробничих процесів за міжнародними стандартами, сертифікати ISO, гнучкі та лояльні умови співпраці та побудова партнерства на принципах розуміння і довіри. Серед іншого зазначимо зручний та інформативний сайт із повним спектром необхідної інформації, призначений як для споживачів, так і потенційних дистриб'юторів.

Хронологія функціонування та розвитку ТОВ “Еко-Сфера” наведена у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 — Історія розвитку ТОВ “Еко-Сфера”

Рік	Етап розвитку
1	2
05.03.2003 р.	Реєстрація та започаткування функціонування
2006 р.	Запуск у виробництво соків бренду “Соки України”
2009 р.	Введено в експлуатацію глибинні артезіанські свердловини з якісною питною водою
2011 р.	- Створено власне збутове підприємство з філіями у Вінниці, Житомирі, Луцьку, Києві, Рівному; - створено власне автотранспортне підприємство з 150 машин
2012 р.	Спільно з партнерами, запущено сучасне виробництво концентрованих соків на заводі в Калинівці
2013 р.	Запущено в продаж соки марки “Ранок”, зроблений редизайн та розпочато рекламна кампанія торгової марки “Соки України”
2014 р.	Запущено в продаж соки марки “Екосфера”
2018 р.	Запущено в продаж соки марки “Вінні”
2019 р.	- Запущені бренди напоїв “Dabl Cola”, “Don Limo”, “Orange Storm”, “Lemon Splash”; - проведено ребрендинг соків “Ранок”, “Екосфера”, “Прямий віджим”
2020 р.	Розпочато співробітництво з компанією “Viacom Media Networks”, результатом якого став запуск нової лінійки соків з героями справжнього хіта телеканалу Nickelodeon - “SpongeBob SquarePants”
2021 р.	- Запуск нової лінійки соків з героями популярного мультсеріалу від Nickelodeon - “Щенячий Патруль”; - ребрендинг ТМ “Соки України” та “Прямий віджим”; - розширено лінійку “Соків України” смаками на 100% натуральними, без доданого цукру; - запуск соковмісного напою “Антонівка”; - запущено виробництво питної артезіанської води під ТМ “Поділія”.
2022 р.	У зв’язку з військовою агресією наша країна вимушена боронити свою незалежність. 12 серпня 2022 року керівництвом ТОВ «ЕКО-СФЕРА» була заснована Благодійна організація «Благодійний фонд О. Гончарука», для допомоги тим, хто захищає нашу державу та постраждав від військової агресії. З кожного проданого соку 1 чи 2 гривні саме зараз йдуть на допомогу Захисникам України та постраждалим від війни.

Якщо розглянути тенденції ринку соків України, то нещодавно, компанія “Pepsi Corporation” займала 46% ринку. До неї входять такі бренди, як: “Сандора”, “Сандора Ексклюзив”, “Сандора Сік на сніданок”, “Бонус”, “Садочок” та інші. Але, у 2022 році, продажі компанії PepsiCo у грошовому виразі, що виробляє соки Sandora, скоротились на 64% [43], що створює певні перспективи для ТОВ “Еко-Сфера”, яке входить до Топ 6-10 ринку соків та напоїв України.

Серед інших конкурентів нашого виробника можемо назвати Т.В.Fruit, яка пропонує соки прямого віджиму під торговою маркою “Galicia”. Також, ТМ “Наш Сік” від Одеського консервного заводу дитячого харчування - це соки і нектари, виготовлені з українських фруктів і овочів, є достатньо популярними та схожими за асортиментом з ТОВ “Еко-Сфера”. Можна сказати, що ці виробники є достойними конкурентами, а тенденції їх розвитку слід досліджувати та намагатись перевершити.

Послідовність технологічного процесу наведена у додатку Г.

Розглянемо техніко-економічні показники діяльності ТОВ “Еко-Сфера”, що наведені у таблиці 2.1.

Техніко-економічні показники діяльності підприємства дозволяють зрозуміти, що протягом 2020-2022 років діяльність була прибутковою, а чистий фінансовий результат — позитивним, крім того, при порівнянні 2022 та попереднього року, він зріс в 4,3 рази і склав 24 млн 937 тис грн.

Перевищення чистого прибутку 2022 року над його рівнем у 2020 році становить аж 17 млн 894 тис грн. Це означає, що кризові явища в економіці країни, переорієнтація на інші ринки збуту все ж критично не вплинули на результати функціонування, а навпаки, дали новий етап у розвитку.

Зазначимо, що показник собівартості реалізованої продукції у 2021-2020 роках зростав майже аналогічними темпами зростання, як чиста виручка від реалізації продукції. Протягом 2022-2020 років, собівартість реалізованої продукції зросла у 1,86 рази або на 277 801 тис грн. При порівнянні цього ж показника за 2022-2021 роки, його розмір зріс на 49,21 % або на 197 980 тис грн.

Таблиця 2.1 - Основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ “ЕКО-СФЕРА” протягом 2020-2022 років

Показник	Одиниці виміру	Рік			Темпи зміни, %, до попереднього року	
		2020	2021	2022	6	7
1	2	3	4	5	6	7
1. Чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг	тис грн	418809	509037	778188	121,54	152,87
2. Собівартість реалізованої продукції, робіт та послуг	тис грн	322496	402317	600297	124,75	149,21
3. Середньорічна вартість основних фондів	тис грн	256843	266481	243349	103,75	91,32
4. Середньорічна вартість оборотних фондів	тис грн	485200	253935	290464	52,34	114,39
5. Середньооблікова чисельність працівників, всього	осіб	504	501	502	99,40	100,20
6. Загальний фонд оплати праці	тис грн	7388,85	9160,95	13606,9	123,98	148,53
7. Середньорічна продуктивність праці працівників	тис грн/ особу	830,97	1016,04	1550,18	122,27	152,57
8. Середньомісячна заробітна плата працівників	грн/ особу	6321	7328	11230,5	115,93	153,25
9. Фондовіддача	грн /грн	1,63	1,91	3,20	117,15	167,41
10. Фондомісткість	грн	0,61	0,52	0,31	85,36	59,73
11. Витрати на 1 грн реалізованої продукції, робіт та послуг	тис грн	0,77	0,79	0,77	102,60	97,65
12. Чистий прибуток (збиток)	тис грн	7043	5803	24937	82,39	429,73
13. Рентабельність (збитковість) продукції	%	2,18	1,44	4,15	66,05	288,00

Значної зміни в чисельності персоналу підприємства, як можна побачити з таблиці 2.1, немає. Це означає, що склад працівників є достатньо сталим та збалансованим. У зв'язку з нарощенням виручки від реалізації продукції, бачимо позитивну тенденцію показника продуктивності праці — він зростає щорічно на 22,27 та 52,57 % по роках відповідно. Бачимо також збільшення фонду оплати праці — на 6 млн 218,05 тис грн (при зіставленні 2022 та базового, 2020 років). На даний критерій, серед іншого, вплинули величини мінімального розміру оплати праці, закріплені законодавчо.

Показники фондівіддачі та фондомісткості є, як відомо, оберненими. Отримані нами значення фондівіддачі говорять про те, що ТОВ “Еко-Сфера” ефективно використовує основні засоби, фондівіддача по роках зростає, а це означає, що кількість продукції, виготовлена одиницею основних фондів збільшується — на 17,15% (або на 0,23 грн/грн) та 67,41% (або на 1,29 грн/грн) при послідовному порівнянні років. Фондомісткість, відповідно, у 2020-2022 роках зменшилась на 50 %.

Необхідно підкреслити, що рівень витрат на 1 грн реалізованої продукції не збільшується, а коливається навколо 0,77 — 0,79 тис грн.

Найбільше значення рентабельності собівартості з трьох років, що нами досліджувались, можна побачити у 2022 році — 4,15 %, що перевищує найнижчу точку показника на 2,71 %. Даний показник нами був розрахований із застосуванням чистого прибутку у формулі. Тобто, ефективність використання виробничих ресурсів є високою.

Якою була динаміка величин основних та оборотних фондів підприємства у 2020-2022 роках, можна побачити на рисунку 2.1.

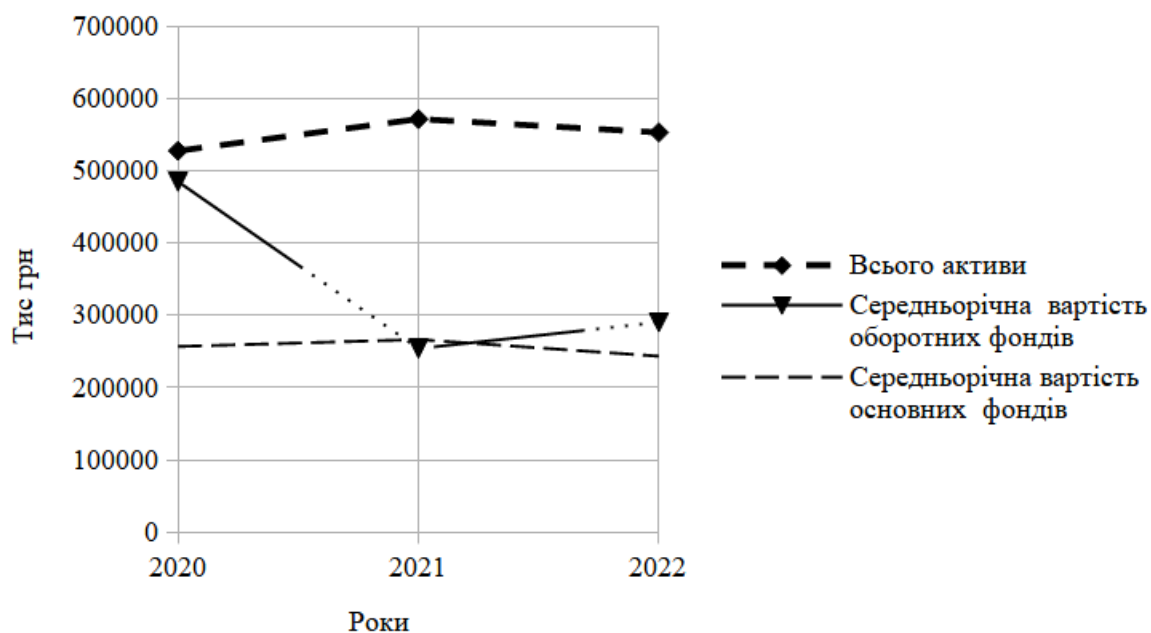


Рисунок 2.1 — Динаміка активів, в тому числі основних та оборотних фондів ТОВ “Еко-Сфера”

Вартість основних фондів суттєво не змінювалась протягом аналітичного періоду, однак, середньорічна вартість оборотних фондів у 2021/2020 роках значно скоротилась — на 47,66%, що становило 231 265 тис грн.

За даними 2021 року, вартість основних оборотних фондів перевищила вартість обігових засобів на 12 546 тис грн. А в 2022 році навпаки — вартість оборотних фондів перевищувала на 47 225 тис грн.

2.2 Оцінка ефективності системи менеджменту ТОВ “Еко-Сфера”

ТОВ “Еко-Сфера”, діяльність якого ми досліджували, працює на ринку достатньо давно, і на думку керівництва - саме завдяки своїм працівникам та їх відданості. Багато складних часів пережив колектив підприємства, однак топ менеджмент зміг здійснити перетворення, вчасно зреагувати на складні зовнішні обставини, забезпечити сприятливі умови роботи та продовжувати орієнтуватись на успіх.

Поняття ефективності менеджменту є достатньо складним та багатогранним. Поряд із фінансовими результатами, які, безсумнівно вказують на ефективність управління підприємством, керівництво не забувало і за матеріальне та моральне стимулювання персоналу, проводить підвищення кваліфікації, навчання, особливо за умови впровадження нового обладнання у процес виробництва продукції.

Розглянемо більш детально показники ефективності управління ТОВ “Еко — Сфера”, наведені в таблиці 2.2 чисельність управлінського персоналу на підприємстві є практично стабільною і, відповідно, питома вага управлінських працівників у 2020-2022 роках коливалась від 9,33 до 9,76%.

Витрати на управління щорічно зростали — на 20,35 % (що складає 1857 тис грн) та 14,19 % (або 1558 тис грн). Що стосується частки витрат на управління

в загальній сукупності витрат, то даний показник не перевищував 2 % та мав тенденцію до падіння по роках, на що вказує темп зміни.

Таблиця 2.2 – Динаміка основних показників ефективності управління на ТОВ “Еко-Сфера”

Назва показників	Од. виміру	Дані за роками			Темпи зміни, % до попереднього року	
		2020	2021	2022		
1. Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг	тис грн	418809	509037	778188	121,54	152,87
2 Чисельність управлінських працівників	осіб	47	49	49	104,26	100
3. Питома вага управлінських працівників в загальній чисельності персоналу	%	9,33	9,78	9,76	104,82	99,80
4. Чистий прибуток	тис грн	7043	5803	24937	82,39	429,73
5. Витрати на управління	тис грн	9124	10981	12539	120,35	114,19
6. Питома вага витрат на управління в загальних витратах	%	2,83	2,73	2,09	96,47	76,53
7. Рівень продуктивності праці з розрахунку на одного працівника апарату управління	тис грн / особу	8911	10389	15882	117	153
8. Обсяг реалізованої продукції, що припадає на 1 грн. витрат на управління	тис грн	45,90	46,36	62,06	100,99	133,88
9. Прибуток на 1 грн. витрат на управління	грн	0,77	0,53	1,99	68,46	376,33

Зростання обсягів реалізації дозволило отримати нарощення величини суми реалізованої продукції на 1 грн витрат на управління — на 16,16 тис грн в період з 2020 до 2022 року.

Дуже позитивним явищем є розмір прибутку на 1 грн витрат на управління у 2022 році — майже 2 грн. Це засвідчує ефективність управлінської діяльності ТОВ “Еко-Сфера”.

Продовжимо розгляд фінансових результатів ТОВ “Еко-Сфера” у 2020-2022 роках (таблиця 2.3) внаслідок ефективного (чи неефективного) менеджменту.

Таблиця 2.3 — Аналіз за даними Звіту “Про сукупний дохід” ТОВ “Еко-Сфера”

№	Стаття	Дані за роками, тис грн			Темпи зміни, % до попереднього року	
		2020	2021	2022	6	7
1	2	3	4	5	6	7
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	418809	509037	778188	121,54	152,87
2	Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	322496	402317	600297	124,75	149,21
3	Валовий прибуток(збиток)	96313	106720	177891	110,81	166,69
4	Інші операційні доходи	10170	13502	15364	132,76	113,79
5	Адміністративні витрати	9124	10981	12539	120,35	114,19
6	Витрати на збут	74934	93109	129821	124,25	139,43
7	Інші операційні витрати	8568	5646	20646	65,90	365,67
8	Фінансові результати від операційної діяльності	13857	10486	30249	75,67	288,47
9	Інші фінансові доходи	-	1503	12551	0,00	835,06
10	Інші доходи	463	1544	983	333,48	63,67
11	Фінансові витрати	5045	5187	9571	102,81	184,52
12	Інші витрати	840	478	2852	56,90	596,65
13	Фінансові результати до оподаткування	8435	7868	31360	93,28	398,58
14	Чистий прибуток (збиток)	7043	5803	24937	82,39	429,73

Значення як валового прибутку підприємства, фінансового результату від операційної діяльності, так і чистого прибутку, є найбільшими в 2022 році.

В цьому ж 2022 році ми спостерігаємо порівняно високе значення інших операційних доходів — 15364 тис грн, що на 1862 тис грн вище рівня 2021 року та на 5194 тис грн більше значення показника у 2020 році. До таких доходів, як відомо, включають дохід від операційної оренди активів, дохід від операційних курсових різниць, відшкодування раніше списаних активів та ін.

Протягом 2021-2022 років, підприємство мало надходження від інших фінансових доходів, причому, в 2022 році — достатньо суттєвий розмір — 12 551 тис грн, це доходи від фінансової діяльності, тобто від операцій з інвестиціями, зокрема. В тому ж 2022 році бачимо суттєве зростання фінансових витрат ТОВ “Еко-Сфера”, величина яких зростає на 84,52% або 4384 тис грн (темпи змін по 2022 — 2021 роках). Фінансові витрати виникають при виплати відсотків за борговими зобов’язаннями.

Інші витрати підприємства, що зросли у 2022 році до суми в 2852 тис грн, являють собою ті витрати, які не пов’язані безпосередньо з операційною (основною) діяльністю ТОВ “Еко-Сфера” та не є фінансовими. Навіть їх суттєве нарощення не призвело до збитковості діяльності, що говорить про ефективне їх використання.

Продовжимо дослідження тенденцій витрат підприємства, що належать до основної, операційної сфери ТОВ “Еко-Сфера” (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 — Динаміка операційних витрат ТОВ “Еко-Сфера”

Стаття операційних витрат	Значення, тис грн			Темпи змін до попереднього року, %	
	2020	2021	2022	5	6
1	2	3	4	5	6
1.Матеріальні затрати	306203	391934	560314	128,00	142,96
2.Витрати на оплату праці та соціальні заходи разом, в т.ч.:	34246	43795	45368	127,88	103,59
витрати на оплату праці	28521	36467	37957	127,86	104,09
відрахування на соціальні заходи	5725	7328	7411	128,00	101,13
3.Амортизація	17639	24900	28403	141,16	114,07
4.Інші операційні витрати	57121	76408	104859	133,77	137,24
Всього	415209	537037	738944	129,34	137,60

Матеріальні витрати в структурі операційних витрат товариства складають в середньому 74 %, витрати на оплату праці — в середньому 7,5%, амортизація відповідно — 4,24% та інші операційні витрати — 14,06 %.

Динаміка зростання собівартості реалізованої продукції та темп зростання матеріальних витрат підприємства є пропорційними.

Найбільший розмір основних засобів було амортизовано у 2022 році — 28403 тис грн, що перевищує рівень 2020 року на 10764 тис грн або на 61,02 %.

Перейдемо до аналізу фінансового стану підприємства та оцінимо ефективність управління фінансами ТОВ “Еко-Сфера”.

2.3 Аналіз фінансового стану ТОВ “Еко-Сфера” та системи управління фінансами ТОВ “Еко-Сфера”

Аналіз фінансового стану та показників балансу підприємства вважають основними елементами аналізу ефективності управління фінансами підприємства.

Користуючись даними форми звітності №1 підприємства (див. додаток Д), проведемо горизонтальний аналіз, який дозволить визначити, як змінювались дані елементу балансу протягом періоду дослідження (таблиця 2.5).

Сума валюти балансу підприємства у 2022, як показав горизонтальний аналіз, зменшилась на 18515 тис грн або на 3,24 % по відношенню до попереднього року.

В склад активів бачимо значне скорочення нематеріальних активів, а саме — на 34543 тис грн у 2022 порівняно з 2021 роком, зменшення залишкової вартості основних засобів, реалізована інвестиційна нерухомість.

Якщо говорити про оборотні активи підприємства, то керівництвом було зменшено величину запасів — на 196570 тис грн, ліквідоване незавершене виробництво.

Таблиця 2.5 — Горизонтальний аналіз балансу ТОВ “Еко-Сфера”

Актив	Абсолютна зміна, тис грн		Темпи змін до попереднього року, %	
	2021/2020	2022/2021	4	5
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	-204	-125	88,80	92,27
первісна вартість	-187	-1525	96,07	66,68
накопичена амортизація	17	-1399	100,58	52,74
Незавершені капітальні інвестиції	13408	-11752	334,57	38,55
Основні засоби:	-26126	-20139	90,65	92,05
первісна вартість	38945	38692	106,89	106,41
знос	65071	58831	122,79	116,78
Інвестиційна нерухомість	343	-2527	102,29	83,50
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	4077	953	107,76	101,68
Знос інвестиційної нерухомості	3734	3480	109,94	108,43
Інші фінансові інвестиції	-471	0	-	-
Усього за розділом I	-13050	-34543	95,69	88,07
II. Оборотні активи				
Запаси	41764	-196570	126,98	0
Виробничі запаси	10486	7725	120,09	112,33
Незавершене виробництво	-275	0	-	-
Готова продукція	31393	-4151	130,92	96,88
Товари	160	-192	119,73	80,23
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	-2929	5335	93,46	112,75
Дебіторська заборгованість за розрахунками з				
з бюджетом	3169	-3170	317000,00	0
за виданими авансами	7715	-2092	1833,71	74,36
Інша поточна дебіторська заборгованість	8831	7893	139,29	125,21
Грошові кошти та їх еквіваленти	-1278	2427	45,80	324,72
Рахунки в банках	864	2365	-	373,73
Витрати майбутніх періодів	-263	496	24,21	690,48
Інші оборотні активи	21	1757	110,14	870,61
Усього за розділом II	57030	16028	125,30	105,67
III. Витрати майбутніх періодів				
IV. Необоротні активи та групи вибуття				
Баланс	43980	-18515	108,33	96,76

Кінець таблиці 2.5

Пасив	Абсолютна зміна, тис грн		Темпи змін до попереднього року, %	
	2021/ 2020	2022/ 2021	4	5
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	0	0	100,00	100,00
Капітал в дооцінках	-48360	-43168	75,17	70,51
Додатковий капітал	0	0	100,00	100,00
Нерозподілений прибуток	5803	24937	106,43	125,97
Усього за розділом I	-42557	-18231	85,98	93,01
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Довгострокові кредити банків	8884	-17843	170,77	16,77
Інші довгострокові зобов'язання	25559	57688	44167,24	325,19
Усього за розділом II	34443	39845	373,10	184,68
III. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	38032	-10055	344,31	81,24
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	-1305	42490	87,91	547,73
товари, роботи, послуги	20814	-72140	114,85	55,19
за розрахунками з бюджетом	-1027	6240	63,39	450,96
у тому числі з податку на прибуток	463	2937	316,36	533,83
розрахунками зі страхування	68	16	125,56	104,79
розрахунками з оплати праці	246	68	125,20	105,56
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	2219	-76	20272,73	96,59
Поточні забезпечення	547	255	305,64	131,37
Доходи майбутніх періодів	0	0	-	-
Інші поточні зобов'язання	-7500	-6927	81,67	79,28
Усього за розділом III	52094	-40129	124,60	84,79
IV. Зобов'язання, пов'язанні з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
Баланс	43980	-18515	108,33	96,76

Однак, у 2022 році можемо спостерігати також нарощення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 12,75% в порівнянні із попереднім роком. В той час, як інша поточна дебіторська заборгованість також у 2020-2022 роках стабільно зростала на 39,29 та 25,21 % по періодах.

Підкреслимо також наявність у ТОВ “Еко-Сфера”, в останньому з періодів, грошових коштів в розмірі, що перевищує рівень 2021 року на 2365 тис грн. Ці засоби можна використовувати в екстрених випадках, вони є високо ліквідними, але і одночасно можна вважати такими, що “завмерли”, не приносячи користь процесу виробництва чи реалізації продукції.

В пасиві балансу фірми очевидним є зменшення капіталу в дооцінках на 24,83 % в 2021 році (порівняно із 2020) та на 29,49 % при порівнянні 2022 та 2021 років. Даний елемент корелюється з зменшенням величини нематеріальних активів, які, згідно ПСБ(О), включають до величини власного капіталу підприємства. В 2022 році було погашено частину довгострокових кредитів ТОВ “Еко-Сфера”, а саме, на 17843 були зменшені довгострокові зобов’язання у 2022 році. Дані 2021 року засвідчують, що, скоріше за все, саме в цьому році були взяті значні довгострокові зобов’язання, оскільки темп зростання показника становив 44167%, тобто, значення попереднього року було близьким до нуля.

В 2022 році керівництвом проводилась робота зі зменшення розміру кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, тому абсолютна зміна показника в цьому періоді негативна і становить -72140 тис грн (скорочення становило близько 45%). Разом поточні зобов’язання були зменшені на 40129 тис грн (за порівняння 2022 — 2021 роки).

Повертаючись до активів нашого виробничого підприємства і наголошуючи на тому, що дебіторська та кредиторська заборгованість повинні бути врівноважені, підкреслимо, що цього ми не спостерігаємо.

Сума дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги зростає, збільшуючи ризики недоотримання коштів за продукцію в майбутньому.

Вертикальний аналіз балансу наведемо в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 — Структурний аналіз балансу ТОВ “Еко-Сфера”

Актив	Роки			Зміна до попереднього року (+/-)	
	2020	2021	2022	5	6
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	0,34	0,28	0,27	-0,06	-0,01
первісна вартість	0,90	0,80	0,55	-0,10	-0,25
накопичена амортизація	0,56	0,52	0,28	-0,04	-0,24
Незавершені капітальні інвестиції	1,08	3,34	1,33	2,26	-2,01
Основні засоби:					
залишкова вартість	52,95	44,31	42,15	-8,64	-2,16
знос	54,08	61,30	73,98	7,22	12,68
Інвестиційна нерухомість	2,84	2,68	2,31	-0,16	-0,37
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	9,95	9,90	10,40	-0,05	0,50
Знос інвестиційної нерухомості	7,11	7,22	8,09	0,11	0,87
Інші фінансові інвестиції	0,09	-	-	-0,09	-
Усього за розділом I	57,30	50,61	46,07	-6,69	-4,55
II. Оборотні активи					
Запаси	29,32	34,37	0,00	5,05	-34,37
Виробничі запаси	9,89	10,96	12,72	1,07	1,76
Незавершене виробництво	0,05	0,00	0,00	-0,05	0,00
Готова продукція	19,23	23,24	23,27	4,01	0,03
Товари	0,15	0,17	0,14	0,02	-0,03
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8,48	7,32	8,53	-1,16	1,21
Дебіторська заборгованість за розрахунками з					
з бюджетом	-	0,55	-	0,55	-0,55
за виданими авансами	0,08	1,43	1,10	1,34	-0,33
Інша поточна дебіторська заборгованість	4,26	5,47	7,08	1,22	1,61
Грошові кошти та їх еквіваленти	0,45	0,19	0,63	-0,26	0,44
Рахунки в банках	0,00	0,15	0,58	0,15	0,43
Витрати майбутніх періодів	0,07	0,01	0,10	-0,05	0,09
Інші оборотні активи	0,04	0,04	0,36	0,00	0,32
Усього за розділом II	42,70	49,39	53,93	6,69	4,55
III. Витрати майбутніх періодів					
IV. Необоротні активи та групи вибуття					
Баланс	100,00	100,00	100,00	-	-

Кінець таблиці 2.6

Пасив	Роки			Зміна до попереднього року (+/-)	
	2020	2021	2022	5	6
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	1,82	1,68	1,73	-0,14	0,06
Капітал в дооцінках	36,89	25,60	18,65	-11,29	-6,94
Додатковий капітал	1,70	1,57	1,62	-0,13	0,05
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	17,09	16,79	21,86	-0,30	5,07
Усього за розділом I	57,49	45,63	43,86	-11,86	-1,77
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Довгострокові кредити банків	2,38	3,75	0,65	1,37	-3,10
Інші довгострокові зобов'язання	0,01	4,48	15,05	4,47	10,57
Усього за розділом II	2,39	8,23	15,70	5,84	7,48
III. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	2,95	9,37	7,87	6,42	-1,50
Поточна кредиторська заборгованість за:					
довгостроковими зобов'язаннями	2,04	1,66	9,39	-0,39	7,73
товари, роботи, послуги	26,55	28,15	16,06	1,60	-12,09
за розрахунками з бюджетом	0,53	0,31	1,45	-0,22	1,14
у тому числі з податку на прибуток	0,04	0,12	0,65	0,08	0,53
розрахунками зі страхування	0,05	0,06	0,06	0,01	0,00
розрахунками з оплати праці	0,18	0,21	0,23	0,03	0,02
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	0,00	0,39	0,39	0,39	0,00
Поточні забезпечення	0,05	0,14	0,19	0,09	0,05
Доходи майбутніх періодів	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	7,75	5,84	4,79	-1,91	-1,06
Усього за розділом III	40,12	46,14	40,43	6,02	-5,71
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття					
Баланс	100,00	100,00	100,00	-	-

Структура активів балансу у 2020 році була поділена між необоротними та оборотними активами в пропорції 57,3 до 42,7 %, отже орієнтація підприємства була направлена на виробничі потужності.

Станом на 2022 рік ми бачимо дещо іншу ситуацію — необоротні активи склали вже 46,07%, а оборотні кошти — 53,93%, що говорить про деякі зміни в стратегії діяльності ТОВ “Еко-Сфера”.

Проведений горизонтальний аналіз дозволив визначити найбільш вагомі статті пасиву товариства. Так, частка власного капіталу підприємства зменшилась з 57,49 % у 2020 році до 43,86 % у 2022.

Суттєва зміна в структурі довгострокових зобов’язань підприємства відбулась за рахунок нарощення питомої частки групи “інших довгострокових зобов’язань”, що зросла на 10,57 % при порівнянні 2022 / 2021 років. Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями в 2022 році дещо зросла — на 7,73% та стала рівною 9,39 %.

Відомо, що фінансовий стан є найважливішою характеристикою економічної діяльності підприємства у внутрішньому та зовнішньому середовищі функціонування. Проведемо розрахунок деяких показників за групами, що його характеризують для ТОВ “Еко-Сфера” (таблиця 2.7).

Значення валової рентабельності підприємства має наступні тенденції. Так, у 2021 році її величина зросла на 0,12 пунктів, а у 2022 році стрімко скоротилась до 0,14% (що становить 40% рівня попереднього року). Даний показник вказує на відсоток націнки у виручці товариства і найбільшим він був у 2021 році.

Другий показник — рентабельність продукції — вказує на ефективність виробництва та реалізації продукції ТОВ “Еко-Сфера”. Найгіршим за даним показником був 2022 рік із значенням в 14,37 %. Спад по відношенню до 2021 року становити 20,76 пунктів.

Рентабельність за операційним прибутком у 2022 році була максимальною — 3,89%, що вище рівня 2020 року на 0,58% та вище значення 2021 року на 1,83%. Це говорить про ефективність операційної діяльності ТОВ “Еко-Сфера”. Рентабельність за чистим прибутком підприємства також в останньому з періодів є максимальною. - 3,2 %.

Надзвичайний стрибок здійснив показник рентабельності власного капіталу — до 11,55% (що на 9,5% вище рівня попереднього року). Таке збільшення відбулось за рахунок нарощення розміру самого чистого прибутку підприємства.

Таблиця 2.7 — Показники рентабельності ТОВ “Еко-Сфера” у 2020-2022 роках

Необхідна для розрахунку інформація						
Показники	Умовне позначення	Значення, тис грн			Абсолютна зміна по відношенню до попереднього року	
		2020	2021	2022		
Валовий прибуток	ВП	96313	177891	106720	81578	-71171
Чистий дохід від реалізації продукції	ЧД	418809	509037	778188	90228	269151
Собівартість реалізованої продукції	Св	322496	402317	600297	79821	197980
Адміністративні витрати	Вадм	9124	10981	12539	1857	1558
Витрати на збут	Взб	74934	93109	129821	18175	36712
Фінансовий результат від операційної діяльності	Фоп	13857	10486	30249	-3371	19763
Чистий прибуток	ЧП	7043	5803	24937	-1240	19134
Середньорічний розмір власного капіталу	ВКсер	272235,5	282248,5	215854,5	10013	66394
Показники рентабельності						
Показники	Методика розрахунку	Значення, %			Абсолютна зміна по відношенню до попереднього року	
		2020	2021	2022		
Валова рентабельність	ВП/ЧД	0,23	0,35	0,14	0,12	-0,21
Рентабельність продукції	$\frac{ВП * 100}{Св + Вадм + Взб}$	23,69	35,13	14,37	11,44	-20,76
Рентабельність за операційним прибутком (або операційна рентабельність)	$\frac{Фоп * 100}{ЧД}$	3,31	2,06	3,89	-1,25	1,83
Рентабельність за чистим прибутком (або чиста рентабельність)	$\frac{ЧП * 100}{ЧД}$	1,68	1,14	3,20	-0,54	2,06
Рентабельність власного капіталу	$\frac{ЧП * 100}{ВКсер}$	2,59	2,06	11,55	-0,53	9,50

Наступною групою показників є коефіцієнти платоспроможності, наведені в таблиці 2.8. Нормативним значенням показника автономії є перевищення рівня в 0,5.

Таблиця 2.8 — Коефіцієнти платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера”

Необхідна для розрахунку інформація						
Показники	Умовне позначення	Значення, тис грн			Абсолютна зміна по відношенню до попереднього року	
		2020	2021	2022		
Власний капітал	ВК	303527	260970	242739	-42557	-18231
Баланс (Активи)	А	527940	571920	553405	43980	-18515
Усього за розділом II Пасиву	ДЗ	12612	47055	86900	34443	39845
Усього за розділом III Пасиву	ПЗ	211801	263895	223766	52094	-40129
Залучений капітал (I та II розділи Пасиву)	ЗК	224413	310950	310666	86537	-284
Оборотні активи	ОА	225420	282450	298478	57030	16028
Показники платоспроможності						
Показники	Методика розрахунку	Значення, %			Абсолютна зміна по відношенню до попереднього року	
		2020	2021	2022		
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\frac{ВК}{А}$	0,57	0,46	0,44	-0,12	-0,02
Коефіцієнт фінансування	$\frac{ЗК}{ВК}$	0,74	1,19	1,28	0,45	0,09
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$\frac{ОА-ПЗ}{ОА}$	0,06	0,07	0,33	0,01	0,26
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{ОА-ПЗ}{ВК}$	0,04	0,07	0,31	0,03	0,24

Як видно з таблиці, частка власних коштів в структурі активів дещо знизилась протягом 2020-2022 років, на 0,12 та 0,02 за роками. Але, величина коефіцієнту не є критичною. Коефіцієнт фінансування вказує на те, що у 2021-2022 роках сума довгострокових та поточних зобов'язань ТОВ “Еко-Сфера” були більшими за суму власного капіталу підприємства. Падіння показника вважають позитивною тенденцією, яку ми, нажаль, на нашому підприємстві не спостерігаємо. В 2022 році можна побачити збільшення величини оборотних активів фірми та зменшення поточних зобов'язань, тому коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами в цей час був найбільшим, що

вважаємо за позитивну тенденцію. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ТОВ “Еко-Сфера” має тренд до зростання, що відзначимо як позитивну рису.

Знайдемо показники, включені до складу коефіцієнтів ділової активності товариства (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 — Коефіцієнти ділової активності ТОВ “Еко-Сфера”

Необхідна для розрахунку інформація						
Показники	Умовне позначення	Значення, тис грн			Абсолютна зміна відносно попереднього року	
		2020	2021	2022		
Середньорічна вартість активів	Асер	485200,5	549930	562662,5	64730	12733
Чистий дохід від реалізації продукції	ЧД	418809	509037	778188	90228	269151
Середньорічна величина дебіторської заборгованості	ДЗсер	48734	43316,5	41519	-5418	-1798
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	КЗсер	130543	150595	124932	20052	-25663
Середньорічна вартість основних засобів	ОЗсер	246843	266481	243348,5	19638	-23133
Середньорічний розмір власного капіталу	ВКсер	272235,5	282248,5	215854,5	10013	-66394
Показники ділової активності						
Показники	Методика розрахунку	Значення, %			Абсолютна зміна відносно попереднього року	
		2020	2021	2022		
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{ЧД}}{\text{Асер}}$	0,86	0,93	1,38	0,06	0,46
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{ЧД}}{\text{ДЗсер}}$	8,59	11,75	18,74	3,16	6,99
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{ЧД}}{\text{КЗсер}}$	3,21	3,38	6,23	0,17	2,85
Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\frac{\text{ЧД}}{\text{ОЗсер}}$	1,70	1,91	3,20	0,21	1,29
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{ЧД}}{\text{ВКсер}}$	1,54	1,80	3,61	0,27	1,80

Швидкими темпами, як було нами не одноразово підкреслено, зростає виручка від реалізації продукції, що знайшло своє відображення на показнику оборотності активів, який зростає із року в рік. Швидкість обороту коштів підприємства буде прискорюватись. А кількість днів на повернення

заборгованості, яку знайдемо за формулою 365/Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, на ТОВ “Еко-Сфера” буде зменшуватись.

Коефіцієнт обороту кредиторської заборгованості підприємства збільшується, кількість обертів кредиторської заборгованості зростає, що є позитивним.

На фоні зростання виручки від реалізації продукції та одночасним деяким скороченням власного капіталу, бачимо підвищення коефіцієнту оборотності власного капіталу товариства.

3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ЕКО-СФЕРА»

3.1 Удосконалення механізму управління політикою платоспроможності ТОВ «Еко-Сфера»

В сьогоденнішніх умовах, зазнання суттєвих ризиків діяльності підприємств та загроз їх функціонуванню, управління фінансами підприємств, в поєднанні з іншими аспектами управління, виходить на одну із перших ролей.

Саме платоспроможність (серед всіх аспектів результуючих управління фінансами) є однією з базових основ успішного виробництва продукції, забезпечення відтворення задля нормального функціонування підприємства. Вона характеризує ступінь виконання функцій управління фінансами в процесі виробництва та реалізації продукції, а також впливає на інші сфери управління підприємств(рисунок 3.1).

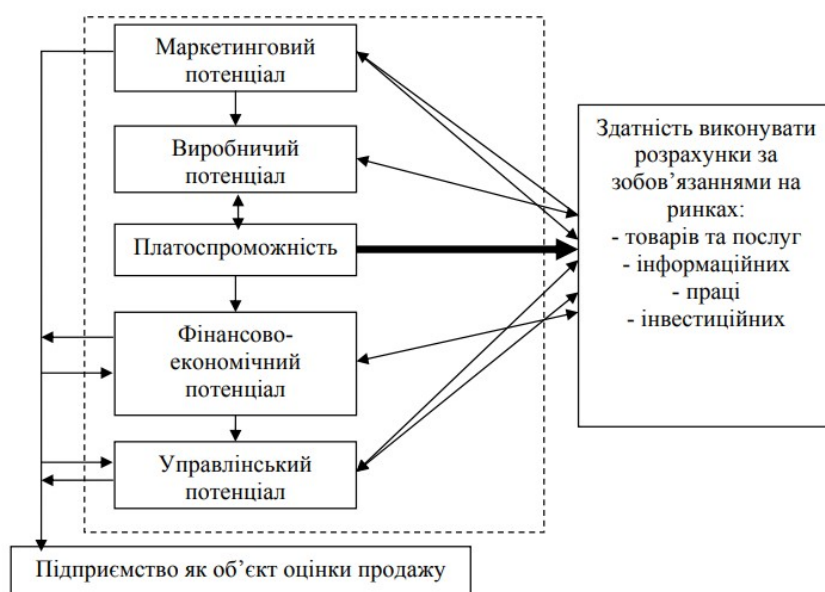


Рисунок 3.1 — Взаємозв'язок та взаємовплив платоспроможності з іншими завданнями управління [50]

Напрями забезпечення платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера” можна відобразити в узагальненому вигляді на рисунку 3.2.

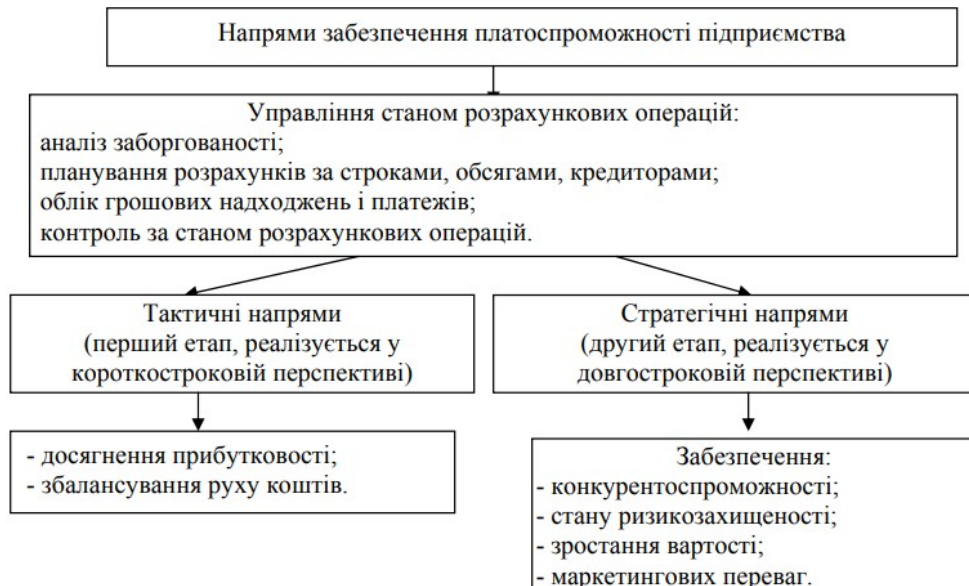


Рисунок 3.2 — Напрями забезпечення платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера”[50]

Тому, вважаємо за необхідне, звернути увагу та спершу на механізм управління платоспроможністю. Механізм управління, як добре, відомо, складається під впливом дії методів, важелів, інструментів.

Механізм управління політикою платоспроможності (МУПП) також здійснюється на основі певних важелів. Вплив на дію МУПП та, відповідно, на різні сторони фінансового стану фірми, здійснюється через встановлення та зміну функцій того чи іншого важеля впливу.

Основним напрямком МУПП ТОВ “Еко-Сфера” повинне стати забезпечення оптимального грошового потоку, комплексне управління активами та зобов’язаннями, забезпечення оптимального рівня прибутковості для досягнення стабільної платоспроможності.

МУПП включає сукупний вплив таких складових, як методи забезпечення платоспроможності підприємства, важелі, інструменти такого забезпечення, правове, нормативне та інформаційне забезпечення цього процесу.

На наш погляд, серед методів, що повинні забезпечувати механізм управління політикою платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера”, можна виділити:

- планування;
- фінансове інвестування;
- товарне кредитування підприємства;
- факторинг;
- посилений фінансовий контроль.

Планування платоспроможності підприємства необхідне задля забезпечення безперервного кругообігу виробничих коштів, забезпечення високої результативності операційної діяльності, що призведе до встановлення певного бажаного рівня платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера”.

Фінансові інвестиції підприємств здебільшого пов’язані з короткочасними вкладаннями вільних грошових засобів або пайовою участю в капіталі інших підприємств. Фінансове інвестування дозволяє забезпечити диверсифікацію вкладень підприємства та зменшити ризи вкладання. За кордоном такий спосіб інвестування є надзвичайно популярним.

Товарне кредитування є такою формою кредитування, коли споживач отримує товар сьогодні, а сплачує за нього пізніше, у зазначені договорі строки. Перевагою такого кредитування є те, що ця форма відстрочки все ж є кредитом, і споживач отримує дозвіл на відстрочку в обмін на відсоток.

Детальніше про факторинг ми згадаємо в пункті 3.2 дипломної роботи.

Посилувати фінансовий контроль, на наш погляд, можна цілим переліком способів. Перш за все, необхідним є забезпечення його безперервності, чіткий розподіл функцій контролю між підрозділами, щоб швидко знайти відповідальну за показники особу, або взагалі, створити відділ фінансового контролю. Функції фінансового контролю можна також посилювати внесенням змін в систему автоматизації показників, удосконаленням форм управлінської фінансової звітності.

На наш погляд, важливу роль у системі МУПП має нормативне забезпечення. Як необґрунтовані, так і безсистемні норми і нормативи фінансової стійкості підприємства можуть негативно вплинути на ефективність всього механізму.

Під нормативним забезпеченням ми розуміємо: інструкції, різного роду методичні рекомендації, фінансові норми та нормативи, прийняті на підприємстві, нормативні показники, нормативні значення (межі) коефіцієнтів, тощо.

Так, наприклад, в групу підприємств, що мають статус високого ступеню довіри (відповідність критерію АЕО), можуть бути включені організації із такими нормативними значеннями коефіцієнтів, що наведені в таблиці 3.1. Такі підприємства можуть отримати привілеї при оформленні митних процедур.

Таблиця 3.1 — Нормативні значення показників платоспроможності (фінансової стійкості), ліквідності підприємства на відповідність критерію АЕО

Показник	Формула	Нормативне значення
Коефіцієнт покриття ($K_{\text{покр}}$)	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання та забезпечення}}$	> 1
Коефіцієнт платоспроможності (автономії) ($K_{\text{плат}}$)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Всього активів}}$	> 0,5
Коефіцієнт фінансування ($K_{\text{фін}}$)	$\frac{(\text{Довгострокові кредити} + \text{Поточні зобов'язання та забезпечення})}{\text{Власний капітал}}$	< 1

По коефіцієнту покриття, згідно даних таблиці 2.8, ТОВ “Еко-Сфера”, на жаль, не має відповідності.

Отже, для вдосконалення механізму управління фінансовими ресурсами ТОВ “Еко-Сфера”, потрібно здійснити наступні кроки:

- розробити чітку фінансову стратегію щодо збільшення розміру власних фінансових ресурсів, підвищення ефективності їх використання;

- розробити та запровадити дієвий механізм управління витратами з погляду на особливості калькулювання, розподілу, тощо;
- проводити постійний моніторинг цільового використання засобів;
- запровадити економічний аналіз діяльності ТОВ “Еко-Сфера” на постійній основі;
- переглянути вимоги до інформаційної системи підприємства;
- переглянути форми управлінської звітності;
- вмотивувати працівників фінансових служб до інноваційних пропозицій щодо оцінки фінансового стану підприємства, його платоспроможності, тощо[53].

Фінансово-економічний стан ТОВ “Еко-Сфера” в сучасних умовах значним чином залежить від правильно обраного механізму управління фінансовими ресурсами, політикою забезпечення платоспроможності підприємства.

Саме тому, вдосконалення механізму такого управління стане провідним чинником підвищення ефективності діяльності товариства, позитивно вплине на його становище на ринку, стабільність його функціонування.

Даний захід дозволить оптимізувати процес планування фінансових ресурсів, забезпечить прийняття оптимальних рішень на основі розрахунку їх економічного ефекту. Зважений підхід до фінансової стратегії дозволить забезпечити вибір найбільш оптимальних тактичних процедур, що також позитивно вплине на фінансову стійкість та платоспроможність ТОВ “Еко-Сфера”. А встановлення чітких критеріїв відповідності показників оцінки фінансового стану дозволить визначити поточну ситуацію, порівняти наше підприємство з аналогічними підприємствами галузі.

3.2 Управління дебіторською заборгованістю ТОВ “Еко-Сфера”: факторинг та знижки на продукцію

Управління оборотними засобами складає надзвичайно важливий елемент управління фінансами підприємств. Як відомо, оборотні кошти підприємства здійснюють певний обіг, з огляду на процеси виробництва та реалізації, як показано на рисунку 3.3.

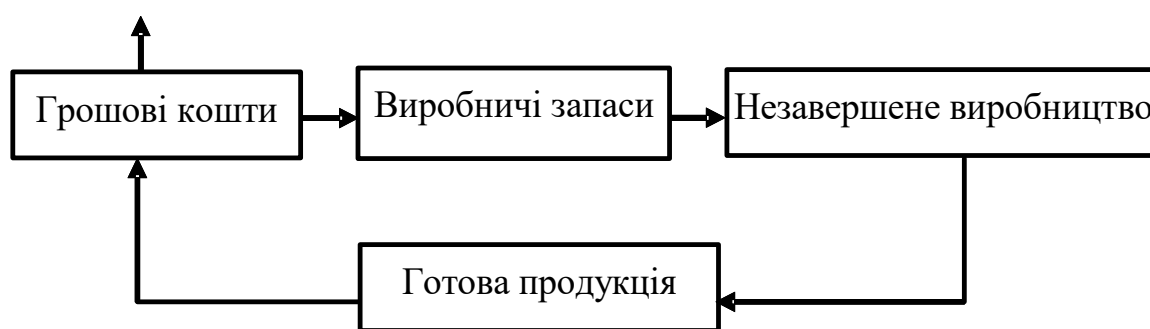


Рисунок 3.3 — Рух обігових коштів на підприємстві

Тому, ефективність використання оборотних коштів підприємства визначається швидкістю їх перетворення на готівку, прискоренням їх оборотності. Таке прискорення може досягатись шляхом нарощення обсягів реалізації продукції, а також вивільненням частини цих засобів (рисунок 3.4).

Скорочення тривалості виробничого циклу та прискорення реалізації продукції можемо об’єднати в рамках запропонованого заходу для ТОВ “Еко-Сфера”.

В результаті проведеного нами в 2 розділі дипломної роботи, а саме, аналізу фінансового стану ТОВ “Еко-Сфера”, дослідження форм звітності, нами було виявлено, що величина дебіторської заборгованості за даними на кінець періоду у 2020-2022 роках зростає.



Рисунок 3.4 — Напрями забезпечення ефективності використання оборотних коштів

Станом на кінець 2022 року (в порівнянні із 2020 роком), величина дебіторської заборгованості зростає на 2406 тис грн. Відомо, що частина з цих коштів ніколи не повернеться на підприємство та будуть безповоротно втрачені. В той же час, стан платіжної дисципліни деяких споживачів є достатньо низьким. Тому, вважаємо одним із способів вирішення даної проблеми звернення до послуг фактора.

Факторинг як вид послуг стає все більш популярним для українських підприємств, з огляду на ситуацію та наявність потреби в вивільненні обігових засобів. Факторингові угоди сьогодні укладають в будь-яких галузях та сферах. Сутність таких угод полягає в тому, що кредитор, який володіє дебіторською заборгованістю, передає своє право на вимогу цієї заборгованості третій стороні — фактору [39].

За обсягом операцій факторингу результат, що був досягнутий у 2021 році в Україні, є рекордним - у третьому кварталі 2021 року небанківські фінансові компанії уклали близько 15 000 договорів факторингу, а сума операцій склала більше 30 млрд грн. Для порівняння: у третьому кварталі попереднього, 2020 року, сума таких угод була меншою за рівень в 20 млрд грн, а у 2019 р — не перевищувала 15 млрд грн [12].

Деякі статистичні дані можна побачити на рисунку 3.5.

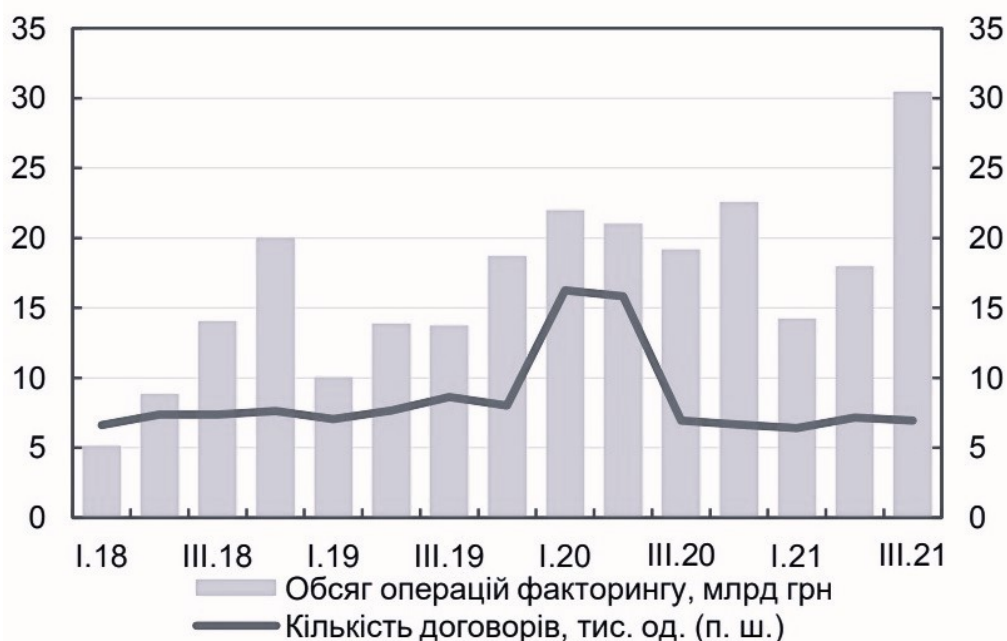


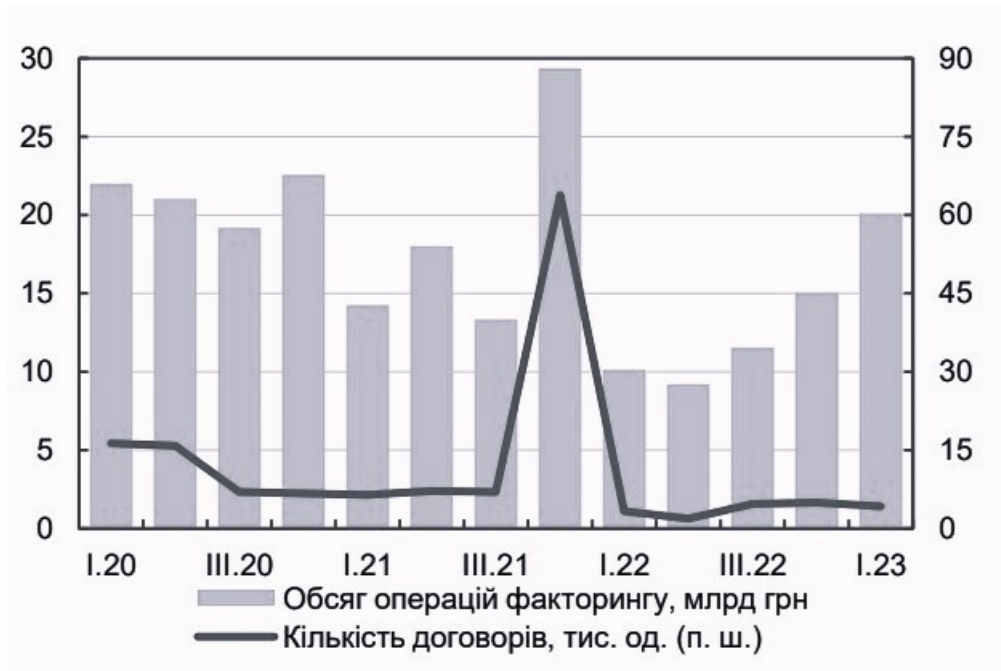
Рисунок 3.5 — Обсяги та кількість договорів факторингу (I та II квартали 2018-2021 роки) [39]

В подальшому, в 2022-23 роках, обсяг операцій мав подібну ситуацію та збільшився, хоча і не такими темпами (рисунок 3.6).

До переліку послуг факторингу можна також віднести:

- перевірку постачальника та його дебіторів;
- визначення чітких лімітів для відвантажень продукції та фінансування;
- саме фінансування;
- контроль та керування дебіторською заборгованістю;
- покриття ймовірного ризику неплатоспроможності з боку дебітора.

Рисунок 3.6 - Обсяги та кількість договорів факторингу (I та II квартали 2020- 2023 роки) [35]



Факторинг здійснюється на підставі договору, згідно якого фактор надає наступні послуги: фінансування, ведення рахунків, стягнення дебіторської заборгованості з боржника, перенесення на себе кредитних ризиків.

Підприємство, в свою чергу, зобов'язане передати фактору (через продаж або забезпечення), величини дебіторської заборгованості від продажу товарів, робіт, послуг.

Факторингом називають спеціалізовану діяльність, за якої підприємство конвертує свою дебіторську заборгованість в готівку, а факторингова організація забезпечує це перетворення [39].

Основними перевагами факторингу для ТОВ “Еко-Сфера” є :

- фактор переносить на себе такі функції, як адміністрування продажів, чим заощаджує адміністративні витрати підприємства;
- фактор, купуючи дебіторську заборгованість, зменшує потреби підприємства в оборотному капіталі, що є, безсумнівно, корисним;
- підвищення ліквідності, що дасть підприємству більшу впевненість в можливості покриття поточних зобов'язань;
- можливість сконцентруватись на інших функціях управління, так як контроль кредитування буде переданий в руки професіоналів;

- отримання додаткових консультацій, порад від фактора відносно інших сфер діяльності, можливостей поліпшення реалізації та процесу продажу;
- швидке отримання передоплати від за продану дебіторську заборгованість;
- загальне підвищення ефективності управління оборотними коштами ТОВ “Еко-Сфера”.

Як будь-які послуги, так і послуги факторингу пов’язані для підприємства із виникненням певних витрат:

- відсотків на аванс.
- комісійна плата за послуги фактора.

Аванс за договором факторингу (Аф) може бути визначений за наступною формулою [39]:

$$Аф = ДЗ - Фком - Ав\% - Рз\% \quad (3.1),$$

де ДЗ- величина дебіторської заборгованості; Фком- комісія за послуги фактора; Ав%- відсотки на аванс; Рз%- відсоток на резерв.

Перед проведенням розрахунків зазначимо, що середній період погашення дебіторської заборгованості підприємства становить 19 днів. Для цього розрахунку ми використали формулу:

$$Тдз = (360 \times Дзсер) / ЧД, \quad (3.2)$$

де Дзсер — середньорічне значення дебіторської заборгованості, ЧД — чистий дохід (виручка) від реалізації продукції.

Тоді: $Тдз(2022) = (360 \times 41519) / 778188 \approx 19$ днів. Саме це значення ми використаємо при розрахунку комісії за послуги фактора.

В 2022 році ТОВ “Еко-Сфера” мало дебіторську заборгованість в розмірі 47187 тис грн. За умовами договору, факторингова компанія дає займ на 85% дебіторської заборгованості (що складає $47187 \times 0,85 = 40\,108,95$ тис грн).

Відсотки на аванс складають 2% суми боргу:

$$40\,108,95 \times 0,02 = 802,0 \text{ тис грн}$$

Комісія за послуги фактора за 19 днів про 16% річних складає:

$$(40\,108,95 \times 19 \times 0,16) / 365 = 334,06 \text{ тис грн}$$

При значенні відсотку за резерв у 5%, отримаємо такі витрати:

$$40\,108,95 \times 0,05 = 2\,005,50 \text{ тис грн.}$$

$$A_f = 40\,108,95 - 334,06 - 802,0 - 2\,005,50 = 36\,967,39 \text{ тис грн}$$

Сума витрат, пов’язаних із вдавання до таких послуг, становить 7,83% від суми дебіторської заборгованості.

Тоді, залишок дебіторської заборгованості ТОВ “Еко-Сфера” після звернення до послуг фактора становитиме:

$$40\,108,95 - 36\,967,39 = 3\,141,56 \text{ тис грн.}$$

В результаті, ми отримає значне скорочення періоду погашення дебіторської заборгованості та швидке повернення коштів в обіг.

На ряду зі зверненням до послуг фактора, можливим є обґрунтування знижок для споживачів ТОВ “Еко-Сфера”. Такі знижки дозволять отримати повернення дебіторської заборгованості, забезпечивши вигоду як виробнику, так і споживачу. Для знаходження максимального розміру знижки на продукцію товариства (Z_n), використаємо наступну формулу [47, с.168]:

$$Z_n = \left(\frac{T_{інфл}}{30} + \frac{\%кр}{365} \right) \times T_{дз}, \quad (3.3)$$

де $T_{інфл}$ — темп інфляції в місяць; $\%кр$ — відсоток за кредит в річному розрізі; $T_{дз}$ — скорочення терміну дебіторської заборгованості (днів).

За річного темпу інфляції в 11,4%, в місяць він становитиме 0,95%. Середній відсоток за кредит становить 12% річних, який ми і включили в розрахунок:

$$z_n = \left(\frac{0,95}{30} + \frac{12}{365} \right) \times 19 = (0,032 + 0,033) \times 19 = 1,24\%$$

Отже, на основі врахування інфляційних корегувань та альтернативного джерела вкладання фінансових ресурсів, для ТОВ “Еко-Сфера” можливим є надання знижок на реалізацію продукції в розмірі 1,24%.

Здійснимо узагальнення наведених пропозицій у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Напрями удосконалення управління фінансами підприємства ТОВ “Еко-Сфера”

№ з/п	Назва заходу	Короткий зміст	Прогнозований результат
1	Удосконалення механізму управління політикою платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера”	Перегляд механізму забезпечення платоспроможності підприємства з посиленням уваги на методи управління, нормативне забезпечення аналізу	Підвищення рівня фінансової стабільності, довіри на ринку
2	Управління дебіторською заборгованістю ТОВ “Еко-Сфера”: факторинг та знижки на продукцію	Звернення до послуг фактора (з розрахунком витрат та вигод), обґрунтування знижок при реалізації продукції	Підвищення ефективності управління обіговими активами підприємства (прискорення обороту коштів, збільшення обсягів реалізації)

Запропоновані заходи, на наш погляд, дозволять ТОВ “Еко-Сфера” покращити систему управління фінансовими ресурсами, забезпечивши тим самим перспективи нарощення прибутковості.

ВИСНОВКИ

Стрімкі зміни, що відбуваються в економіці України, вимагають від керівників підприємств по-новому поглянути на функції керування фінансами.

Фінансові показники є визначальними, які характеризують ступінь досягнення фінансових результатів. Управління фінансовими ресурсами, можна сказати, стосується абсолютно усіх сфер функціонування підприємств, оскільки грошові кошти, які є матеріальною основою фінансів, “живлять” операційну діяльність, так само як і інвестиційну, а ефективне управління фінансовою сферою, в свою чергу, дозволяє ефективно розподілити кошти та отримати максимальний зиск від цього.

Складні умови сьогодення ще більше наголошують на необхідності приділення все більшої уваги управлінню фінансами підприємств, фінансовими ресурсами зокрема.

Метою дипломної роботи бакалавра було поєднання теоретичних знань в сфері фінансового управління, практичного їх опрацювання та аналізу сфер управління ТОВ “Еко-Сфера” та розробка рекомендацій щодо поліпшення засад управління фінансами, ґрунтуючись на даних аналізу підприємства.

Отже, в першій частині дипломної роботи, нами було визначено сутність понять фінансів підприємств та фінансових ресурсів, досліджено класифікацію фінансових ресурсів, визначено їх характеристики, розглянуто можливі джерела формування фінансових ресурсів. Серед іншого, нами було висвітлено послідовність прийняття рішень з фінансового управління, подано елементи механізму фінансового управління підприємств, визначено перелік методів аналізу фінансового стану, платоспроможності, тощо.

Друга частина дипломної роботи містить розгляд тенденцій функціонування ТОВ “Еко-Сфера”, характеристику видів діяльності, аналізу

системи менеджменту підприємства, ефективності управління його фінансовими ресурсами.

Базовим видом діяльності ТОВ “Еко-Сфера” є виробництво соків та нектарів фруктових, соків та нектарів овочевих, виготовлення та доставка питних та мінеральних вод. До складу асортименту продуктів товариства відносять близько 50 різновидів продукції, а сировина, що використовується підприємством, вирощується переважно на території України.

Техніко-економічні показники діяльності підприємства дозволяють зрозуміти, що протягом 2020-2022 років діяльність була прибутковою, а чистий фінансовий результат — позитивним, крім того, при порівнянні 2022 та попереднього року, він зріс в 4,3 рази і склав 24 млн 937 тис грн.

Перевищення чистого прибутку 2022 року над його рівнем у 2020 році становить аж 17 млн 894 тис грн. Це означає, що кризові явища в економіці країни, переорієнтація на інші ринки збуту все ж критично не вплинули на результати функціонування, а навпаки, дали новий етап у розвитку.

Найбільше значення рентабельності собівартості з трьох років, що нами досліджувалось, можна побачити у 2022 році — 4,15 %, що перевищує найнижчу точку показника на 2,71 %. Даний показник нами був розрахований із застосуванням чистого прибутку у формулі. Тобто, ефективність використання виробничих ресурсів є високою.

Розрахунок фінансових коефіцієнтів ТОВ “Еко-Сфера”, а також читання звітності дозволило зробити висновок, що, не дивлячись на прибутковість діяльності заводу, все ж є аспекти, за рахунок яких можна було б значно поліпшити фінансове управління, залучивши додаткові засоби в обіг.

Так, сума валюти балансу підприємства у 2022, як показав горизонтальний аналіз, зменшилась на 18515 тис грн або на 3,24 % по відношенню до попереднього року. У 2022 році можемо спостерігати нарощення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 12,75% в порівнянні із попереднім

роком. Інша поточна дебіторська заборгованість також у 2020-2022 роках стабільно зростала на 39,29 та 25,21 % по періодах.

Значення валової рентабельності підприємства має наступні тенденції. Так, у 2021 році її величина зросла на 0,12 пунктів, а у 2022 році стрімко скоротилась до 0,14% (що становить 40% рівня попереднього року). Даний показник вказує на відсоток націнки у виручці товариства і найбільшим він був у 2021 році. Коефіцієнт фінансування вказує на те, що у 2021-2022 роках сума довгострокових та поточних зобов'язань ТОВ “Еко-Сфера” були більшими за суму власного капіталу підприємства. Падіння показника вважають позитивною тенденцією, яку ми, на жаль, на нашому підприємстві не спостерігаємо.

З огляду на результати аналізу, наведені в розділі 2, на наш погляд, позитивний вплив на управління фінансами ТОВ “Еко-Сфера”, можуть здійснити наступні заходи оптимізаційного характеру, як:

- удосконалення механізму управління політикою платоспроможності ТОВ “Еко-Сфера” з посиленням уваги на методи управління, нормативне забезпечення аналізу;

- управління дебіторською заборгованістю ТОВ “Еко-Сфера” із зверненням до послуг фактора, а також пропонування знижок на продукцію підприємства з метою скорочення обсягів дебіторської заборгованості.

Проведені нами розрахунки дозволяють побачити розмір витрат, пов'язаний із комісійною винагородою фактора та інших пов'язаних з цим витрат. Обґрунтування розрахунку відсотку знижки дозволить проводити гнучку цінову політику та зацікавлювати споживачів, не наражаючись на збитковість власної діяльності.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств: Рекомендації, Звіт від 28.07.2006 [Електронний ресурс] / Центральна спілка споживчих товариств України (Укоопспілка) - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/main/b118>
2. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств : навч. посібник / Г. М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р. М. Михайленко. - К.: Знання-Прес, 2009. 299 с.
3. Бойко Є. М. Сучасний стан та проблеми процесу формування фінансових ресурсів підприємства в Україні / Є. М. Бойко // Молодий вчений. – 2016. – № 5. – С. 15-18.
4. Бердар М.М. Фінанси підприємств : навч. Посібник / М. М. Бердар. - К: ЦУЛ, 2010. - 352 с.
5. Бондар Ю. А. Теоретичні аспекти управління фінансовою діяльністю підприємства / Ю. А. Бондар, К.А.Єрошкін // Економіка та управління підприємствами. - 2020. - Випуск 55-1. - С. 83-86.
6. Вараксіна О.В. Управління фінансовими ресурсами як ключовий чинник формування конкурентоспроможності підприємства / О. В. Вараксіна, А. В. Перебийніс // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - 2020. - Випуск 30. - С.28-31.
7. Василик О.Д. Теорія фінансів / О. Д. Василик. - К.: НЮС, 2000. - 416 с.
8. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи [Електронний ресурс] / І. Вовк // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2011. — Вип. 1 (4). — Режим доступу : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vippsp.pdf>.
9. Вовк В. М. Методика та організація аналізу формування і використання фінансових ресурсів підприємства: Автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня

канди, дата економічних наук: спец. 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит". — Тернопіль, 2004. — 20 с

10. Гаврилко П.П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України / П. П. Гаврилко // Вісник Одеського національного університету - 2016. - Т. 21, Вип. 3. - С. 131-134.

11. Гайбура Ю.А. Фінансове прогнозування як елемент управління фінансовими ресурсами підприємства / Ю. А. Гайбура // Економіка і суспільство. - Випуск 9. - 2017. - С. 968-974.

12. Гриньков Д. Обсяги факторингових операцій досягли рекорду за останні роки [Електронний ресурс] / Д.Гриньков - Режим доступу : <https://minfin.com.ua/ua/2021/12/01/76434163/>

13. Джерелейко С. Д. Управління фінансовими ресурсами промислових підприємств [Електронний ресурс] / С.Д. Джерелейко. - Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/156.pdf

14. Дубина М. В. Аналіз сучасного стану ринку факторингових послуг в Україні / М. В. Дубина, А. В. Жаворонок, П.В. Дубина // Проблеми і перспективи економіки та управління. - 2017. - № 4(12) . - С 134-145

15. Єпіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність: практикум / І.М.Єпіфанова, В. В. Джула. - Вінниця: ВНТУ, 2017. - 143 с.

16. Занько В. В. Фінанси підприємств: навчальний посібник / В. В. Занько. - В.: ВНТУ, 2016. - 126 с.

17. Захаров В.С. Трансформація наукових підходів до визначення фінансового забезпечення підприємств в умовах глобалізації світової економіки / В. С. Захаров // Інвестиції: практика і досвід. - 2016. - №7. - С.103-107.

18. Захаренко Н. С. Інструменти управління фінансовими ресурсами промислових підприємств / Н. С. Захаренко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: збірник наукових праць: у 3-х т. / ПДТУ. - Маріуполь, 2011. - Т. 3. - С. 94-97.

19. Кайдрович Х.І. Ефективність управління фінансами підприємства засобами фінансової рівноваги (на прикладі Львівобленерго) / Ч. І. Кайдрович // Економіка і суспільство. - Випуск 2. - 2016. - С. 292-299.

20. Ковтуненко Ю.В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства / Ю.В. Ковтуненко // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 8/2. – С. 40-41.

21. Кондратенко Н.О. Розвиток системи адаптивного управління фінансовими ресурсами підприємства / Н.О. Кондратенко, М.М. Новікова, Н.Я. Спасів // Проблеми економіки. - 2021. - № 1. - С. 78–84.

22. Кондратюк О.М. Короткий аналіз фінансового стану в оцінці бізнесу компанії (на прикладі ПАТ Криворізький залізнорудний комбінат) / О. М. Кондратюк, О. В. Руденко, Л. О. Обод // Електронне фахове видання Ефективна економіка. - 2020. - №1.

23. Курков М.С. Модель системи управління фінансами засобами штучного інтелекту / М. С. Курков // Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці - Випуск 52-2. 2020. - С. 147-153.

24. Курінна О.В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства / О.В.Курінна // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка. - 2013. - Вип. 2. - С. 140–148.

25. Лапа А. Є. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація / А. Є. Лапа // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. - № 4/2013. – С. 289 – 297.

26. Лисьонкова Н.М. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства / Н. М. Лисьонкова, В.Ю. Захарчук // Гроші, фінанси та кредит. - 2018. - Вип. 5(10). - С.354-358.

27. Лизунова Т.Г. Сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами сучасних підприємств [Електронний ресурс] / Т. Г. Лігунова, Л. Г. Смоляр // Режим доступу - https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/13793/1/2014_1_Lizunova.pdf

28. Лігоненко Л.О. Фінанси підприємств: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін. – К.: КНТЕУ, 2007. – 491 с

29. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти / О. Г. Малій // Актуальні проблеми інноваційної економіки. - 2016. - № 2. - С. 71–74.

30. Мартинюк Л.А. Методика розрахунку ключовими показниками фінансового стану підприємства відповідно до нових форм звітності / Л. А. Мартинюк, М.А. Лісовська // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2015. - №4. - С. 469-473.

31. Маркова С. В. Фінансовий менеджмент: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності «Бізнес адміністрування» / С. В. Маркова, Є. В. Макажан, О. М. Олійник. – Запоріжжя: ЗНУ, 2013. – 84 с

32. . Мартюшева Л.С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва : навч. Посібник / Л. С. Мартюшева, Л.О. Меренкова. - Х. : ХНЕУ, 2008. 218 с.

33. Масюк Ю. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / Ю. Масюк, А. Шкода // Економіка та суспільство. - Вип. 34, 2021. - Режим доступу - https://www.researchgate.net/publication/358587165_OSOBLIVOSTI_FORMUVANNA_A_TA_VIKORISTANNA_FINANSOVIH_RESURSIV_PIDPRIEMSTVA

34. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств: [підручник] / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук - К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 504 с.

35. Огляд небанківського фінансового сектору (травень 2023) / НБУ - [Електронний ресурс] - Режим доступу : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2023-05.pdf?v=4

36. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навчальний посібник / В. М. Опарін. — К. :КНЕУ, 2002. - 240 с.

37. Партин Г. Фінанси підприємств / Г. Патрин, А. Завгородній. - Львів : ЛБІ НБУ, 2008. - 265 с

38. Партин Г.О. Фінансовий менеджмент: [навч. посіб. для студ. спец. «Фінанси»] / Г.О. Партин, Н. Є. Селюченко; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2011. – 332

39. Петренко В.С. Факторинг: сутність, види та його переваги в фінансовій діяльності підприємств [Електронне видання] / В. С. Петренко, А. С. Карнаушенко, Л.В. Боровік // Електронне видання “Ефективна економіка”. - 2021. - №11. - Режим доступу : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2021/16.pdf

40. Піскунов О.Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / О. Г. Піскунов, Н.Г. Метеленко, Т.П.Лободзинська // Режим доступу - <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/6376/3/205-211.pdf>

41. Поддєрьогін А. Фінанси підприємств : підручник / за ред. А. Поддєрьогіна. 4-те вид. - Київ : КНЕУ, 2002. - 571 с

42. Полятикiна Л.І. Управління фінансовими ресурсами та їх вплив на розвиток підприємства / Л. І. Полятикiна // Економіка та управління підприємствами. - 2021. - №1(3). - 57-61.

43. Продажі AB Inbev впали на 70%. Найбільші виробники пива та соків у 2022 році значно скоротили продажі в Україні [Електронне видання] // Режим доступу - <https://biz.nv.ua/ukr/consmarket/naybilshi-virobniki-piva-ta-sokiv-u-2022-roci-znachno-skorotili-prodazhi-v-ukrajini-novini-ukrajini-50296258.html>

44. Рибалко Н.О. Фінансові ресурси – основа діяльності підприємств / Н. О. Рибалко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2009. № 3(94). - С. 27–29.

45. Рибалко Н. О. Фінансові ресурси підприємств: грошові кошти чи щось більше?[Електронне видання] / Н.В. Рибалко // Інвестиції: практика та досвід. 2009. № 14 — Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/14_2009/10.pdf

46. Рясних Є.Г. Маржинальний аналіз резервів росту прибутку за рахунок збільшення обсягів реалізації продукції і зниження собівартості / Д. Д. Сурмай, О. О. Орлов, Е. Г. Рясних // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті

міжнародної інтеграції. Вісник Херсонського національного технічного університету. – 2016. – № 23 (12). – С. 68-71.

47. Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту / Є. Г. Рясних. - К. : Академвидав, 2010. - 336 с.

48. Степасюк Л. М. Економіка і фінанси підприємства : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Л. М. Степасюк, Н. М. Суліма, О. В. Величко; ред.: В. К. Збарський, В. І. Мацибора; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К. : Компринт, 2014. – 335 с

49. Телегін В. В. Еволюція формулювання сутності фінансових ресурсів / В. В. Телегін [Електронне видання] // Електронне фахове видання “Ефективна економіка”- Режим доступу : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2020/206.pdf

50. Топлежніков Р. О. Міжнародні підходи до удосконалення платоспроможності підприємства [Електронне видання] / О. О. Топлежніков, Т. Г. Топлежнікова, А. Г. Третьяков // Електронне фахове видання “Ефективна економіка”. - 2019. - №5. - Режим доступу : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2019/13.pdf

51. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посібник. - Київ: Знання, 2012. - 815 с

52. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / Ю. М. Тютюнник, Л. О.Дорогань-Писаренко, С. В. Тютюнник. – Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. – 434 с.

53. Фальченко О. Є. Напрямки удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства / О. Є. Фальченко // Розвиток Європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти. - 2018 (27 квітня). - С.357-361.

54. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.

55. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

56. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / О.О. Терещенко, Я.І. Невмержицький, А.П. Куліш та ін.; за заг. ред. О.О. Терещенка. Київ. : КНЕУ, 2006. 312 с.

57. Фінанси підприємств : навч. посіб. / С. О. Нікола. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. – 206 с.

58. Фінанси підприємств: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2020. 402 с

59. Фоміних В.І. Аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства / В. І Фоміних, Д. І. Безпалова, А. Д. Довгопола // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. - 2017. - № 27(2). - С. 61–64

60. Хрущ Н. В. Аналіз та оцінка рівня прибутковості фінансових ресурсів підприємства / Н. В. Хрущ // Економіст. - 2007. - № 7. - С.28-31.

61. Шабанова О. Наукові підходи до тлумачення сутності «факторинг». / О. Шабанова // Проблеми і перспективи економіки та управління. - 2017. - № 4 (12). - С. 146-152.

62. Школьник І.О. Фінансовий менеджмент як необхідна складова ефективної системи управління підприємством / І.О. Школьник, Т. М. Мельник // Вісник Української академії банківської справи. - 1(14) 2003. - С.29-33.

63. Шкробот М. В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств / М. В. Шкробот // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – №3. – С. 236-240.

64. Brigham E.F., Houston J.F. Fundamentals of financial management. Mason: Cengage Learning, 2009. 752 p.

65. Types of Financial Analysis – [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/finance/types-of-financial-analysis/>

ДОДАТКИ

Додаток А. Теоретичні основи управління фінансами

Таблиця А.1 — Класифікація фінансових ресурсів підприємств

Класифікаційна ознака	Види фінансових ресурсів
За видами господарської діяльності	Операційні, інвестиційні, фінансові
За джерелами формування	Власні, позичені, залучені
За об'єктами інвестування	У фінансові інструменти, у реальні інвестиційні об'єкти
За кругообігом	Початкові, нагромаджені
За характером використання	Матеріалізовані, обігові кошти
За напрямками залучення	Зовнішні, внутрішні
За видами сформованих активів	Необоротні активи, оборотні активи, витрати майбутніх періодів
За джерелами покриття активів	Власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові зобов'язання
За ступенем ліквідності активів	Найбільш ліквідні, швидко реалізовані, повільно реалізовані, важко реалізовані
За ймовірністю погашення зобов'язань	Найтерміновіші зобов'язання, короткострокові пасиви, довгострокові пасиви, постійні пасиви
За призначенням	Для виконання фінансових зобов'язань, для забезпечення розширеного відтворення, для забезпечення інших господарських і соціальних потреб
За матеріально-речовою структурою	Грошові кошти і їх еквіваленти, фінансові ресурси перетворені в матеріальну форму, тобто капітал
За терміном використання	Вкладені, використані
За об'єктом інвестування	Основний, оборотний
За метою використання	Виробничий, фінансовий, спекулятивний
За стадією утворення	Початкові, державні, акціонерні, приватні
За видатками або напрямками використання	Поповнення фонду відшкодування, формування фонду споживання, формування фонду нагромадження

Додаток Б. Показники оцінки фінансового стану підприємства

Таблиця Б.1 - Методика розрахунку показників фінансової стійкості

Назва показника	Спосіб розрахунку
1	2
Коефіцієнт незалежності	Власний капітал
	Всього господарських засобів
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Залучений капітал
	Всього господарських засобів
Коефіцієнт заборгованості	Залучений капітал
	Власний капітал
Коефіцієнт маневреності власних засобів	Власні обігові засоби
	Власний капітал
Коефіцієнт довгострокового залучення позичкових засобів	Довгострокові зобов'язання
	Довгострокові зобов'язання + власний капітал
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	Довгострокові зобов'язання
	Основні засоби та інші позаобігові активи
Коефіцієнт структури залученого капіталу	Довгострокові зобов'язання
	Залучений капітал

Таблиця Б.2 - Методика розрахунку показників ліквідності

Назва показника	Спосіб розрахунку
1	2
Величина власних оборотних засобів	Поточні активи-поточні пасиви
Маневреність функціонуючого капіталу	Готівка
	Власні оборотні засоби
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Готівка
	Поточні зобов'язання
Коефіцієнт термінової ліквідності	Готівка, розрахунки та інші активи
	Поточні зобов'язання
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	Поточні активи
	Поточні зобов'язання
Частка оборотних засобів в активах	Поточні активи
	Всього господарських засобів
Частка виробничих запасів в поточних активах	Запаси і затрати
	Поточні активи
Частка власних оборотних засобів в покритті запасів	Власні обігові кошти
	Запаси і затрати

Таблиця Б.3 - Методика розрахунку показників ділової активності

Назва показника	Спосіб розрахунку
1	2
Коефіцієнт трансформації	$\frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Середній підсумок активу балансу}}$
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня дебіторська заборгованість}}$
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Витрати на виробництво продукції}}{\text{Середня кредиторська заборгованість}}$
Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	$\frac{\text{Витрати на виробництво продукції}}{\text{Середні виробничі запаси}}$
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середній обсяг власного капіталу}}$
Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість основних фондів}}$

Таблиця Б.4 - Методика розрахунку показників рентабельності

Назва показника	Спосіб розрахунку
1	2
Коефіцієнт рентабельності всіх активів підприємства	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість активів підприємства}}$
Коефіцієнт рентабельності реалізації	$\frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Виручка від реалізації}}$
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середній обсяг власного капіталу}}$

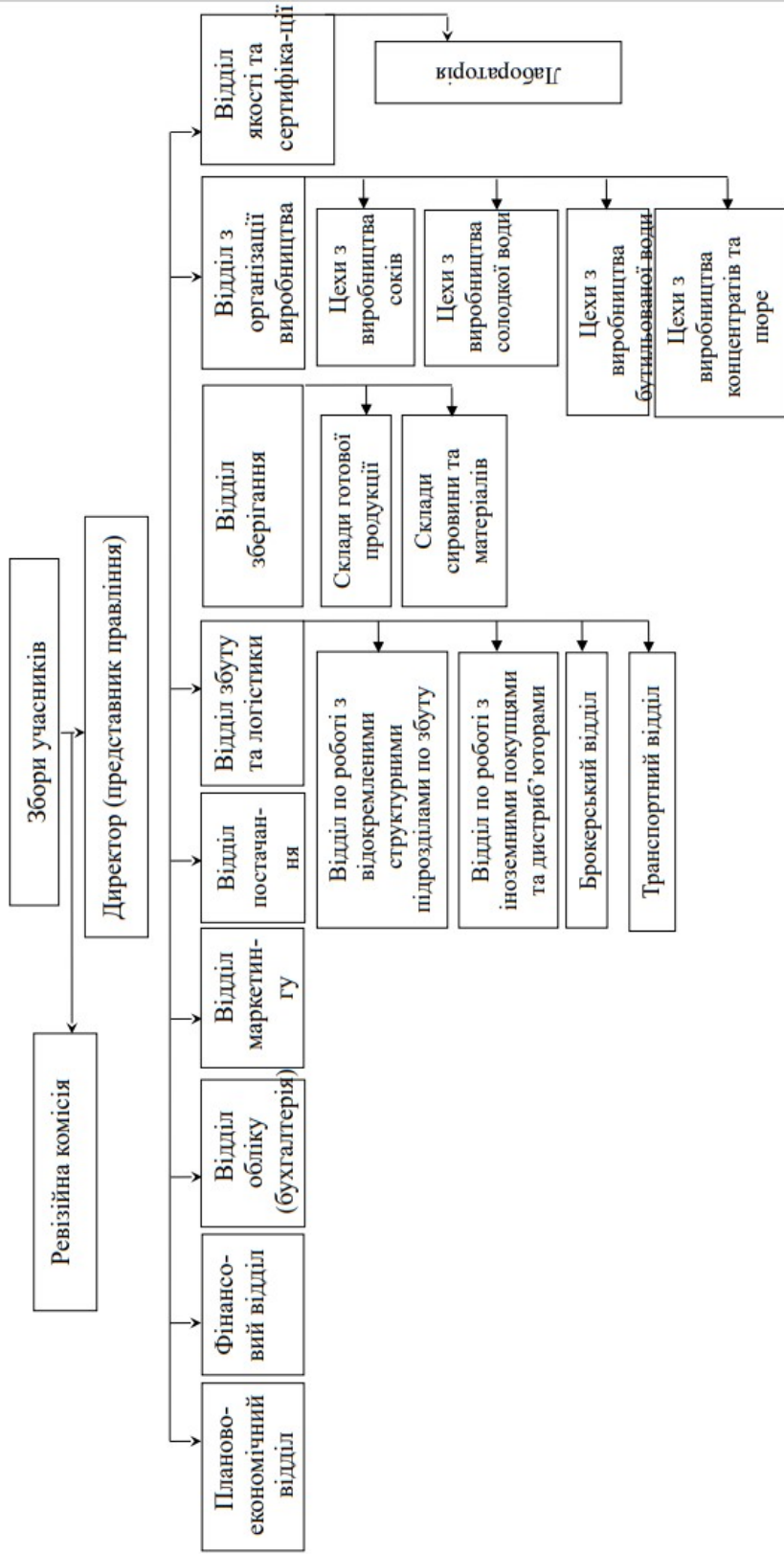


Рисунок В.1 — Оргструктура ТОВ “Еко-Сфера”

Додаток В

Додаток Г. Послідовність технологічного процесу ТОВ “Еко-Сфера”



Рисунок Г. 1 — Технологія виробництва пюре-напівфабрикатів

Додаток Д — Дані звітності ТОВ “Еко-Сфера”
 Таблиця Д.1 — Дані Звіту про фінансовий стан ТОВ “Еко-Сфера” за 2020-2022 роки

Актив	2020	2021	2022
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1821	1617	1492
первісна вартість	4764	4577	3052
накопичена амортизація	2943	2960	1561
Незавершені капітальні інвестиції	5716	19124	7372
Основні засоби:	279544	253418	233279
первісна вартість	565056	604001	642693
знос	285512	350583	409414
Інвестиційна нерухомість	14968	15311	12784
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	52519	56596	57549
Знос інвестиційної нерухомості	37551	41285	44765
Інші фінансові інвестиції	471	0	0
Усього за розділом I	302520	289470	254927
II. Оборотні активи			
Запаси	154806	196570	0
Виробничі запаси	52190	62676	70401
Незавершене виробництво	275	0	0
Готова продукція	101530	132923	128772
Товари	811	971	779
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	44781	41852	47187
Дебіторська заборгованість за розрахунками з			
з бюджетом	1,0	3170	0
за виданими авансами	445	8160	6068
Інша поточна дебіторська заборгованість	22475	31306	39199
Грошові кошти та їх еквіваленти	2358	1080	3507
Рахунки в банках		864	3229
Витрати майбутніх періодів	347	84	580
Інші оборотні активи	207	228	1985
Усього за розділом II	225420	282450	298478
III. Витрати майбутніх періодів			
IV. Необоротні активи та групи вибуття			
Баланс	527940	571920	553405

Кінець таблиці Д.1

Пасив	2020	2021	2022
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	9600	9600	9600
Капітал в дооцінках	194754	146394	103226
Додатковий капітал	8954	8954	8954
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	90219	96022	120959
Усього за розділом I	303527	260970	242739
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Довгострокові кредити банків	12554	21438	3595
Інші довгострокові зобов'язання	58	25617	83305
Усього за розділом II	12612	47055	86900
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	15567	53599	43544
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	10795	9490	51980
товари, роботи, послуги	140188	161002	88862
за розрахунками з бюджетом	2805	1778	8018
у тому числі з податку на прибуток	214	677	3614
розрахунками зі страхування	266	334	350
розрахунками з оплати праці	976	1222	1290
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	11	2230	2154
Поточні забезпечення	266	813	1068
Доходи майбутніх періодів			
Інші поточні зобов'язання	40927	33427	26500
Усього за розділом III	211801	263895	223766
IV. Зобов'язання, пов'язанні з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	527940	571920	553405